

PEILING

FRANS
LUISTEREN EN SPREKEN

IN DE **DERDE GRAAD ASO, KSO EN TSO**
VAN HET **SECUNDAIR ONDERWIJS**

Bekijk de digitale versie op:

<http://www.ond.vlaanderen.be/curriculum/peilingen>

<http://www.vlaanderen.be/nl/publicaties>

De brochure 'Peiling Frans: luisteren met praktische proef spreken (derde graad aso, tso en kso)' is gebaseerd op de resultaten van het peilingsonderzoek. Dit onderzoek werd uitgevoerd door het 'Steunpunt toetsontwikkeling en peilingen' in opdracht van de Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke kansen en Brussel.

Het onderzoek gebeurde onder leiding van Prof. dr. Rianne Janssen en werd gecoördineerd door Dr. Daniël Van Nijlen.

Deze brochure werd samengesteld door het onderzoeksteam van het 'Steunpunt toetsontwikkeling en peilingen', in samenwerking met het team Curriculum van AKOV.

Voorwoord

De eindtermen realiseren met de leerlingen is een maatschappelijke opdracht van elke school. Deze minimumdoelen zijn daarom belangrijke kwaliteitsnormen voor het onderwijs. Ze moeten kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen garanderen. Om betrouwbare en objectieve informatie te verzamelen over de mate waarin ons onderwijssysteem erin slaagt om de eindtermen daadwerkelijk bij de leerlingen te realiseren, werd het systeem van periodieke peilingen ingevoerd.

In 2007 werden de eindtermen Frans lezen, luisteren en schrijven getoetst in de A-stroom van de eerste graad secundair onderwijs. Een jaar later kwam Frans in het basisonderwijs aan de beurt. Nu kijken we naar het taalvaardigheidsniveau Frans van leerlingen op het einde van het secundair onderwijs.

Deze brochure beschrijft de resultaten voor luisteren en spreken in de derde graad aso, kso en tso. In deze peiling werd bewust gekozen voor luisteren en spreken, de communicatieve vaardigheden bij uitstek. Zijn onze leerlingen na acht jaar taalonderwijs in staat om een eenvoudig gesprek te voeren in het Frans? Zijn ze hiertoe bereid? Beschikken zij over voldoende taalcompetenties om zich in eenvoudige situaties op de werkvloer te redden? Deze resultaten zijn niet alleen interessant voor de overheid en al wie bij het vreemdetalenonderwijs betrokken is. Met dit taalvaardigheidsniveau stromen jongeren immers door naar vervolgonderwijs of arbeidsmarkt. Voldoet hun beheersing van de tweede landstaal om aan de maatschappelijke verwachtingen te beantwoorden?

Het is belangrijk om vanuit verschillende invalshoeken naar deze peilingresultaten te kijken. Daarom nodig ik iedereen uit om met deze waardevolle informatie aan de slag te gaan.

Samen nadenken over wat goed is, wat beter kan, welke richting het vreemdetalenonderwijs in Vlaanderen uit moet. Op die manier vervullen de peilingen hun kernfunctie: ze bieden niet alleen informatie maar voeden ook het ruimere debat over onderwijs.

Pascal Smet

Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel

Voorwoord	3
-----------	---

1. Peilingsonderzoek in het Vlaamse onderwijs	7
---	---

2. De peiling Frans	9
---------------------	---

» Welke eindtermen werden getoetst?	9
» Welke toetsen werden afgenomen?	14
» Welke achtergrondvragenlijsten werden voorgelegd?	15
» Welke leerlingen en scholen namen deel?	15
» Hoe verliep de afname?	19

3. Resultaten achtergrondvragenlijsten	21
--	----

» Wie nam deel?	21
» Contact met Frans	23
» Houding van de leerlingen en hun gezin ten opzichte van Frans	25
» Het onderwijs Frans	28
» Talenbeleid in de scholen	32

4. De peilingsresultaten	33
4.1 Frans luisteren	33
4.2 Inhoudelijke duiding van de toetsprestaties voor Frans luisteren	49
» Voorbeeldopgaven aso en het verwachte prestatieniveau	51
» Voorbeeldopgaven kso en tso en het verwachte prestatieniveau	60
4.3 Samenvatting leerlingenprestaties voor Frans luisteren	71
4.4 Frans spreken	72
4.5 Samenvatting leerlingenprestaties voor Frans spreken	82
5. Conclusies	83
» 5.1 Frans luisteren	83
» 5.2 Frans spreken	85
» 5.3 Reflecties	86
6. Wat nu?	89

1. Peilingsonderzoek in het Vlaamse onderwijs

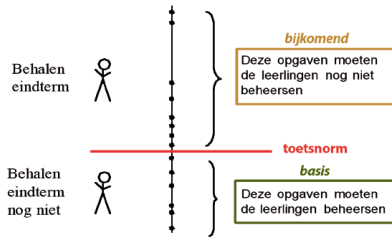
Peilingsonderzoek gaat bij een representatieve steekproef van scholen en leerlingen na of voldoende leerlingen de eindtermen beheersen. Eindtermen zijn minimumdoelen voor kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die de overheid noodzakelijk en bereikbaar acht voor een bepaalde leerlingenpopulatie. Met deze minimumdoelen wil de overheid garanties inbouwen zodat jongeren zelfstandig kunnen functioneren in onze maatschappij en succesvol kunnen starten in het vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt.

De peilingen bieden daarnaast de mogelijkheid om te onderzoeken of er systematische verschillen zijn tussen scholen in het percentage leerlingen dat de eindtermen beheerst en in welke mate eventuele schoolverschillen samenhangen met bepaalde school- of leerlingkenmerken. Kansengelijkheid veronderstelt immers dat er geen grote verschillen tussen scholen zijn in het realiseren van de minimumdoelen. Indien peilingsonderzoek kenmerken identificeert die samenhangen met minder goede prestaties, kunnen de overheid en de scholen hieraan werken. Om dergelijke analyses mogelijk te maken vragen de onderzoekers naast de toetsen bijkomende informatie aan de leerlingen, hun ouders en hun leerkrachten.

De toetsen zelf worden ontwikkeld op basis van de eindtermen, waarbij voor elke getoetste eindterm toetsopgaven in verschillende moeilijkheidsgraden worden ontwikkeld. De opgaven worden vervolgens naargelang van hun moeilijkheidsgraad gerangschikt op een meetschaal, die aan deskundigen (leraren, pedagogisch begeleiders, inspecteurs, beleidsmakers en lerarenopleiders) wordt voorgelegd. Op basis van een inhoudelijke analyse van de opgaven duiden zij op de meetschaal een toetsnorm of cesuur aan. Deze toetsnorm verdeelt de meetschaal in twee groepen opgaven: basisopgaven en bijkomende opgaven.

Nadat leerlingen de toetsopgaven hebben opgelost, worden zij op dezelfde meetschaal geplaatst in toenemende mate van vaardigheid. De toetsnorm bepaalt daarbij welke opgaven de leerlingen ten minste moeten beheersen om de eindtermen te bereiken. Leerlingen die op de meetschaal boven deze minimumnorm zijn gesitueerd, behalen de eindtermen. Figuur 1 geeft de logica van de toetsnorm schematisch weer.

BEPALING VAN HET MINIMUM

Figuur 1 – De toetsnorm met een opdeling van toetsopgaven en leerlingen

Ook een praktische proef kan deel uitmaken van een peiling. Door de aard van de opdrachten is het voor de praktische proef niet mogelijk om de procedure van de meetschaal te volgen, om minimumnormen vast te leggen en om uitspraken te doen over het behalen van de getoetste eindtermen. De resultaten worden daarom beschrijvend weergegeven.

Scholen of leerkrachten kunnen geen negatieve gevolgen ondervinden van de resultaten van hun leerlingen bij een peiling. Ook de verdere schoolloopbaan van de deelnemende leerlingen hangt er niet van af. De resultaten van scholen, klassen en leerlingen blijven gegarandeerd anoniem. Enkel de deelnemende scholen krijgen feedback over hun resultaat: die informatie wordt door het onderzoeksteam aan geen enkele andere instantie doorgegeven. Scholen in de steekproef nemen volkomen vrijwillig deel. De scholen die deelnemen aan een peiling krijgen van de onderzoekers een overzicht van de resultaten van hun school. Zij kunnen deze informatie gebruiken als vertrekpunt voor reflectie en zelfevaluatie.

Het is niet de bedoeling dat alle scholen aan een peiling zouden deelnemen. Een steekproef van scholen en leerlingen volstaat. Om tegemoet te komen aan de vraag van scholen naar goede instrumenten om na te gaan in welke mate ze in hun opdracht slagen, worden gelijktijdig met de ontwikkeling van peilingstoetsen parallelversies gemaakt. Deze paralleltoetsen meten hetzelfde als de peilingstoetsen, maar bestaan uit andere - gelijkaardige - opgaven. De overheid stelt deze paralleltoetsen vrijblijvend ter beschikking van alle scholen via de website www.ond.vlaanderen.be/toetsenvoorscholen. Aldus kunnen scholen uit de peilingssteekproef en scholen die de paralleltoetsen afnemen, zichzelf evalueren op basis van de resultaten op wetenschappelijk onderbouwde toetsen.

2. De peiling Frans

Met deze peiling Frans gingen we na of de leerlingen uit het aso, het kso en het tso op het einde van hun secundaire schoolloopbaan over de nodige kennis en vaardigheden beschikken om luister- en spreektaken beschreven in de eindtermen Frans te kunnen uitvoeren. De peiling vond plaats in scholen verspreid over Vlaanderen op 15 en 22 mei 2012.

WELKE EINDTERMEN WERDEN GETOETST?

Met deze peiling willen we een globaal beeld schetsen van de communicatieve taalvaardigheid Frans op het einde van het secundair onderwijs. We kozen ervoor om enerzijds luisteren als receptieve vaardigheid en anderzijds spreken als productieve vaardigheid te toetsen en dit in het aso, het kso en het tso. Voor spreekvaardigheid toetsten we zowel de mondelinge productie als de mondelinge interactie. Op het ogenblik van de peiling waren de eindtermen moderne vreemde talen reeds geactualiseerd, maar nog niet geïmplementeerd in de derde graad secundair onderwijs. Daarom selecteerden we voor de peiling eindtermen die ook in het herziene eindtermenpakket voorkomen, zij het in een andere systematiek.¹

Aso

Tabel 1 toont de eindtermen met betrekking tot Frans luisteren die we voor het aso selecteerden. Eindterm 1 beschrijft taaltaken op het beschrijvende verwerkingsniveau, Eindterm 2 omschrijft een taaltaak op het structurerende niveau en Eindterm 3 op het beoordelende niveau. In Tabel 2 zijn de eindtermen Frans spreken weergegeven die we voor het aso kozen.

¹ <http://www.ond.vlaanderen.be/curriculum/secundair-onderwijs/derde-graad/aso/vakgebonden/moderne-vreemde-talen-frans-engels/eindtermen.htm>

Tabel 1: Geselecteerde eindtermen Frans luisteren voor de derde graad aso

ET1 De leerlingen kunnen het globale onderwerp bepalen, de hoofdgedachte achterhalen, een spontane mening/appreciatie vormen, de gedachtegang volgen bij niet al te complexe artistiek-literaire teksten zoals een kortverhaal, een chanson/song, een toneelfragment.

De leerlingen kunnen de informatie ordenen op overzichtelijke en persoonlijke wijze bij:

- ET2
- » relatief complexe informatieve teksten zoals een verslag, een radio- en tv-nieuwsitem, een documentaire, een interview, een uiteenzetting
  - » relatief complexe prescriptieve teksten zoals een reclameboodschap, een instructie
  - » niet al te complexe narratieve teksten zoals een reportage, een film- en feuilletonfragment
  - » niet al te complexe argumentatieve teksten zoals een discussie, een debat, een betoog
  - » eenvoudige artistiek-literaire teksten zoals een kortverhaal, een chanson/song, een eenvoudig toneelfragment

---

De leerlingen kunnen de informatie beoordelen bij:

- ET3
- » niet al te complexe informatieve teksten zoals een verslag, een radio- en tv-nieuwsitem, een documentaire, een interview, een uiteenzetting
  - » niet al te complexe prescriptieve teksten zoals een reclameboodschap, een instructie
  - » eenvoudige narratieve teksten zoals een reportage, een film- en feuilletonfragment
  - » eenvoudige argumentatieve teksten zoals een discussie, een debat, een betoog

---

De teksten:

- » hebben te maken met de eigen belevingswereld en met onderwerpen van meer algemene aard
- » worden in een natuurlijk spreektempo gebracht en zijn goed gearticuleerd
- » kunnen enige afwijking vertonen t.o.v. de standaardtaal

Tabel 2: Geselecteerde eindtermen Frans spreken voor de derde graad aso

ET 18	De leerlingen kunnen informatie geven en vragen bij documenten zoals een afbeelding, een formulier, een gebruiksaanwijzing, een ontwerp, een prijsofferte.
ET 20	De leerlingen kunnen een beredeneerde mening of conclusie naar voor brengen bij eenvoudige beluisterde en niet al te complexe gelezen informatieve, prescriptieve, narratieve en argumentatieve teksten.
ET 23	De leerlingen kunnen een relatief complex rechtstreeks gesprek - zoals een conversatie, een vraaggesprek, een discussie - beginnen, onderhouden en afronden.

De te produceren teksten:

- » hebben te maken met de eigen belevingswereld en met onderwerpen van meer algemene aard
- » worden begrijpelijk en met een zekere vlotheid uitgesproken
- » bevatten een aanzet tot gevarieerde intonatie
- » zijn qua taalregister enigszins aangepast aan de luisteraar en/of gesprekspartner
- » kunnen deel uitmaken van een gesprek met een minder voorspelbaar verloop

Kso en tso

Ook voor het kso en tso, waarvoor dezelfde eindtermen Frans gelden, maakten we een selectie uit de eindtermen die op dat moment golden. Tabel 3 geeft een overzicht van de eindtermen Frans luisteren die voor het kso en tso het uitgangspunt waren bij de toetsontwikkeling. In deze eindtermen zijn enkel taaltaken op het beschrijvende verwerkingsniveau opgenomen. Tabel 4 toont welke eindtermen Frans spreken we selecteerden voor het kso en tso.

Tabel 3: Geselecteerde eindtermen Frans luisteren voor de derde graad kso en tso

ET 1 De leerlingen kunnen het globale onderwerp bepalen, de hoofdgedachte achterhalen en relevante informatie selecteren in niet al te complexe mededelingen, waarschuwingen, publieke aankondigingen en instructies.

ET 2 De leerlingen kunnen het globale onderwerp bepalen, de hoofdgedachte achterhalen, relevante informatie selecteren, een spontane mening/appreciatie vormen en de gedachtegang volgen in niet al te complexe, door beeldmateriaal ondersteunde:

- » informatieve teksten zoals een tv-nieuwsitem
- » prescriptieve teksten zoals een gebruiks- en plaatsingsvoorschrift, een reclameboodschap
- » narratieve teksten zoals een reportage, een film- en feuilletonfragment

ET 3 De leerlingen kunnen het globale onderwerp bepalen en een spontane mening/appreciatie vormen bij eenvoudige, door tekst- of beeldmateriaal ondersteunde artistiek-literaire teksten.

De teksten:

- » hebben te maken met courante situaties uit het dagelijks leven, met mogelijke werksituaties en af en toe met onderwerpen van meer algemene aard
- » geven redundante informatie en zijn vrij concreet
- » worden in een normaal spreektempo gebracht en zijn goed gearticuleerd
- » vertonen weinig afwijking t.o.v. de standaardtaal

Tabel 4: Geselecteerde eindtermen Frans spreken voor de derde graad kso en tso

ET 18 De leerlingen kunnen informatie geven en vragen bij documenten zoals een afbeelding, een formulier, een gebruiksaanwijzing, een ontwerp, een prijsofferte.

ET 21 De leerlingen kunnen een niet al te complexe rechtstreekse conversatie voeren.

De te produceren teksten:

- » hebben voornamelijk te maken met courante situaties uit het dagelijks leven en met mogelijke vertrouwde werksituaties
  - » zijn eenvoudig geformuleerd en gebracht in een spreektempo dat de verstaanbaarheid niet in het gedrang brengt
  - » leggen de nadruk op doeltreffendheid eerder dan op vormcorrectheid
-

WELKE TOETSEN WERDEN AFGENOMEN?

Frans luisteren

De beheersing van de eindtermen voor Frans luisteren gingen we na aan de hand van (semi-) authentieke audio- en videofragmenten waarbij de leerlingen telkens een aantal vragen moesten beantwoorden.

Voor het aso gelden andere eindtermen Frans dan voor het kso en tso, die wel dezelfde eindtermen hebben. Om die reden ontwikkelden we twee luistertoetsen, namelijk één voor het aso en een tweede voor het kso en tso. Wel vatten we beide luistertoetsen op eenzelfde manier op. Zo kunnen we de opgaven en teksten van elkaar onderscheiden op het vlak van de taalkaak die we vragen van de leerlingen en de dominante functie en complexiteit van de teksten waarop de opgave gebaseerd is. In hoofdstuk 4, waarin we meer duiding geven bij de resultaten voor de luistertoetsen, gaan we dieper in op de specifieke kenmerken van een aantal voorbeeldopgaven.

Frans spreken

De vaardigheid spreken toetsten we aan de hand van een praktische proef. Aangezien ook voor spreken verschillende eindtermen van kracht zijn in enerzijds het aso en anderzijds het kso en tso, ontwikkelden we ook voor spreken twee verschillende versies. Voor beide praktische proeven werd telkens één spreekopdracht per geselecteerde eindterm ontwikkeld. Concreet betekent dit dat er voor het aso drie spreekopdrachten waren, terwijl we voor het kso en tso twee spreekopdrachten ontwikkelden. De concrete spreekopdrachten bespreken we in hoofdstuk 4, samen met de resultaten.

WELKE ACHTERGRONDVRAGENLIJSTEN WERDEN VOORGELEGD?

Om de gevonden resultaten te kaderen en om een beschrijvend beeld te krijgen over de situatie in het Vlaamse onderwijs met betrekking tot een aantal aspecten die specifiek relevant zijn voor de peiling Frans, namen we bij de peiling ook achtergrondvragenlijsten af. Zowel de leerlingen als hun ouders en hun leerkrachten Frans vulden een achtergrondvragenlijst in. Deze vragenlijsten verzamelen informatie over de algemene achtergrondkenmerken van de leerlingen en hun gezin en vakgerelateerde achtergrondkenmerken: de mate van contact met Frans, de houding van de leerlingen en hun gezin ten opzichte van Frans, het onderwijs Frans, de leerkrachten Frans en het talenbeleid in de scholen.

WELKE LEERLINGEN EN SCHOLEN NAMEN DEEL?

In deze peiling werkten we met steekproeven die we parallel aan elkaar trokken. Enerzijds trokken we een representatieve steekproef uit de populatie van scholen met aso-leerlingen (Figuur 2). Anderzijds trokken we een representatieve steekproef uit de populatie van scholen met kso- en tso-leerlingen, die we aanvulden met extra scholen met kso-leerlingen (Figuur 3). We voorzagen deze extra kso-leerlingen om ook op een betrouwbare manier uitspraken te kunnen doen over de prestaties van de kso-leerlingen. Deze uitspraken zouden niet mogelijk zijn wanneer we enkel met een representatieve steekproef voor het kso en tso zouden werken die, gezien het feit dat in Vlaanderen relatief weinig leerlingen een kso-studierichting volgen, weinig kso-leerlingen bevat.

Figuur 2 – Overzicht van alle scholen die deelnamen met aso-leerlingen.

Figuur 3 – Overzicht van alle scholen die deelnamen met tso- en kso-leerlingen.

Uit de geselecteerde scholen worden een aantal klassen getrokken. We namen de toets voor luisteren af bij alle leerlingen van de deelnemende klassen. Voor het aso maakten uiteindelijk 1 650 leerlingen, verspreid over 74 scholen met 76 vestigingsplaatsen en 99 klassen, de luistertoets. De luistertoets voor het kso en tso namen we uiteindelijk af bij een representatieve steekproef van 1 467 leerlingen uit 115 klassen van 70 verschillende secundaire scholen met evenveel vestigingsplaatsen. In deze representatieve steekproef voor het kso en tso waren 39 kso-leerlingen opgenomen. Daarnaast legden 490 extra kso-leerlingen uit 42 klassen van 11 scholen de luistertoets af.

Zowel in het aso als in het kso en tso nam telkens een deelsteekproef van leerlingen deel aan de praktische proef spreken. Om organisatorische redenen was dit beperkt tot zes leerlingen per vestigingsplaats. Dit maakt dat we in het aso de spreekproef afnamen bij 450 leerlingen. Voor het kso en tso gebeurde dit bij een representatieve steekproef van 395 leerlingen, waaronder acht leerlingen uit het kso. Daarnaast legden 62 extra kso-leerlingen de spreekproef af.

Tabel 5 en 6 geven een overzicht van de studierichtingen en optiegroepen van de deelnemende leerlingen. De aso-leerlingen zijn aan de hand van de eerste pool van hun studierichting ingedeeld in vijf optiegroepen.

Tabel 5: Percentage aso-leerlingen volgens optiegroep en studierichting

Economie	26.91
Economie-moderne talen	18.30
Economie-wetenschappen	0.97
Economie-wiskunde	7.64
Humane-wetenschappen	17.82
Humane wetenschappen	16.55
Yeshiva	1.27
Klassieke talen	20.00
Grieks-Latijn	1.58
Grieks-wiskunde	1.03
Latijn-moderne talen	6.91
Latijn-wetenschappen	3.21
Latijn-wiskunde	7.27
Moderne talen	7.33
Moderne talen-wetenschappen	6.24
Moderne talen-wiskunde	1.09
Wetenschappen	27.94
Sportwetenschappen	0.85
Wetenschappen-wiskunde	27.09

De tso-leerlingen die deelnamen zijn opgedeeld in zes optiegroepen. Deze indeling gebeurde op basis van het studiegebied waartoe de studierichting behoort.

Tabel 6: Percentage tso-leerlingen volgens optiegroep en studierichting

Chemie	5.45
Chemie	0.89
Farmaceutisch-technisch assistent	1.36
Techniek-wetenschappen	3.20
Handel	17.82
Boekhouden-informatica	4.02
Handel	18.81
Informaticabeheer	0.75
Secretariaat-talen	2.66
Mechanica-elektriciteit	15.88
Elektriciteit-elektronica	1.23
Elektrische installatietechnieken	4.02
Elektromechanica	4.77
Industriële wetenschappen	2.86
Mechanische vormgevingstechnieken	3.00
Personenzorg	31.36
Gezondheids- en welzijnswetenschappen	6.75
Jeugd- en gehandicaptenzorg	3.75
Sociale en technische wetenschappen	20.86
Sport	5.18
Lichamelijke opvoeding en sport	5.18
Overige tso-studierichtingen	13.22
Bouwtechnieken	0.89
Creatie en mode	0.61
Hotel	1.09
Houttechnieken	1.57
Koel- en warmtetechnieken	0.27
Multimedia	0.95
Onthaal en public relations	2.32
Schoonheidsverzorging	3.95
Toerisme	1.57

Omdat in Vlaanderen maar een beperkt aantal leerlingen kunstsecundair onderwijs volgen, zijn zij in de peiling samengenomen tot één optiegroep. In onze steekproef zijn de volgende kso-studierichtingen het grootst met in elk ongeveer 10 procent van de kso-leerlingen: architecturale en binnenhuiskunst, architecturale vorming, artistieke opleiding, audiovisuele vorming, beeldende vorming, muziek, toegepaste beeldende kunst, vrije beeldende kunst en woordkunst-drama. Slechts een kleine groep van kso-leerlingen (1% of minder) volgen de studierichtingen audiovisuele technieken, ballet, dans, industriële kunst, modern ballet, vrij beeldende kunst technieken en vrij beeldende kunst vorming

HOE VERLIEP DE AFNAME?

De afname van de luistertoetsen gebeurde klassikaal of in groep en vond plaats in de voormiddag. De leerkrachten van de school stonden in voor de afname maar werden in hun opdracht bijgestaan door een toetsassistent. De toetsassistent coördineerde de toetsafname in de school, zag toe op het correcte verloop ervan en bracht daarover kort verslag uit aan het onderzoeksteam. De afname van de luistertoetsen nam telkens twee lesuren, zonder pauze, in beslag.

De spreekopdrachten werden in de namiddag individueel afgenomen. De toetsassistent die daarvoor duidelijke instructies had gekregen, organiseerde deze afname. Voor de spreekopdracht kreeg elke aso-leerling 25 minuten voorbereidingstijd. Voor de kso- en de tso-leerlingen werd 15 minuten voorbereidingstijd voorzien. De afname van de praktische proef lichten we verder toe in hoofdstuk 4. De evaluatie van de spreekopdrachten gebeurde in een latere fase door externe beoordelaars, op basis van de opname die de toetsassistenten maakten tijdens de spreekopdracht.

3. Resultaten achtergrondvragenlijsten

Op basis van de gegevens uit de achtergrondvragenlijsten kunnen we de leerlingen, leerkrachten en scholen uit de steekproeven op een aantal relevante aspecten beschrijven waarbij we de drie onderwijsvormen aso, kso en tso met elkaar kunnen vergelijken. In dit hoofdstuk geven we eerst informatie over een aantal meer algemene kenmerken van de leerlingen en hun gezin (studieloopbaan, thuistaal, aantal boeken thuis...). Daarnaast gaan we dieper in op een aantal aspecten die specifiek betrekking hebben op het vak Frans. Zo bespreken we onder andere in welke mate de leerlingen in contact komen met het Frans en hoe de leerlingen en hun ouders naar het Frans kijken. Vervolgens gaan we in op een aantal kenmerken van de lessen Frans en de leerkrachten die dit vak geven. Tot slot geven we informatie over het talenbeleid in de scholen.

WIE NAM DEEL?

Geslacht

In het tso zijn er ongeveer evenveel jongens als meisjes. Zowel in het aso als in het kso zitten meer meisjes dan jongens waarbij het verschil het grootst is in het kso met bijna twee derde meisjes.

(Leer-)moeilijkheden

In het aso heeft ongeveer één op 10 leerlingen leerproblemen. Zowel in het tso als in het kso is deze groep groter: respectievelijk één op de vijf leerlingen en bijna één op de drie leerlingen. Dyslexie is de meest voorkomende leerstoornis in de drie onderwijsvormen.

Aantal boeken thuis

Als kenmerk van cultureel kapitaal thuis gaven de leerlingen aan hoeveel boeken ze thuis hebben. Zowel in het aso als in het kso duidt de grootste groep leerlingen (ongeveer 30%) aan dat ze 26 tot 100 boeken hebben. Volgens de grootste groep tso-leerlingen (ook ongeveer 30%) hebben zij thuis 11 tot 25 boeken. Er is ook een substantiële groep leerlingen die aangeeft dat ze minder dan 10 boeken hebben. In vergelijking met het aso en het kso is deze groep in het tso bijna dubbel zo groot (27%).

Cognitief stimulerend thuisclimaat

De mate waarin het thuisclimaat cognitief stimulerend is, wordt bepaald door de mate waarin ouders en leerlingen bepaalde activiteiten thuis doen. Bijna alle leerlingen en alle ouders geven aan dat ze regelmatig over de school praten en volgens veel leerlingen en ouders praten ze ook over het nieuws. Bovendien lezen veel ouders vroeger boeken of verhaaltjes voor. Heel wat ouders en leerlingen rapporteren ook dat de ouders zelden tot nooit naar de bibliotheek gaan. Meer dan de helft van de leerlingen vindt dat hun ouders weinig boeken voor hen kopen. Als we de onderwijsvormen vergelijken, blijkt dat zowel de tso-leerlingen als hun ouders hun thuisclimaat als minder cognitief stimulerend beoordelen dan de leerlingen en de ouders in het aso en het kso. Als we de ouderrapportages vergelijken met deze van de leerlingen, blijkt dat deze laatste het thuisclimaat als iets minder cognitief stimulerend ervaren dan hun ouders aangeven.

Leeftijd

In het aso zit 84 procent van de leerlingen op leeftijd; in het kso en tso minder dan 60 procent van de leerlingen. Ongeveer 30 procent van de tso- en kso-leerlingen heeft één jaar achterstand en 13 procent twee jaar.

Getuigschrift tweede graad

Uit onze gegevens blijkt dat zowel een deel van de leerlingen uit het kso (17%) als uit het tso (14%) hun getuigschrift tweede graad secundair onderwijs behaalde in het aso.

Verdere studieloopbaan

Drie vierde van de leerlingen weet eind mei zeker wat ze na het zesde jaar secundair onderwijs zullen doen. In de drie onderwijsvormen kiezen de meeste leerlingen ervoor om verder te studeren, al is deze groep in het kso en in het tso ongeveer 10 procent kleiner dan in het aso. In het tso geven vijf procent van de leerlingen aan dat ze gaan werken na het secundair onderwijs. In het aso en het kso duiden slechts enkele leerlingen deze mogelijkheid aan. Ten slotte zeggen een aantal leerlingen dat ze van plan zijn om werken en studeren te combineren: in het aso gaat het om acht procent van de leerlingen; in het kso en tso is deze groep ongeveer dubbel zo groot.

Als we inzoomen op de gekozen studierichtingen waarin Frans centraal staat, valt op dat iets meer dan 10 procent van alle aso- en kso-leerlingen kiest voor een academische bachelor en ongeveer acht procent voor een professionele bachelor. Van de tso-leerlingen kiest slechts vijf procent voor een academische bachelor terwijl meer dan een 20 procent de voorkeur geeft aan een professionele bachelor met component Frans. Ook de richting 'bachelor in het onderwijs: lager onderwijs' is bij de tso-leerlingen populairder dan bij de kso- en aso-leerlingen. In het tso overweegt namelijk 11 procent van de leerlingen deze opleiding te kiezen, in vergelijking met ongeveer vijf procent in het aso en het kso.

CONTACT MET FRANS

Thuis taal

De verdeling van de thuistaal is voor de drie onderwijsvormen gelijklopend. De meeste leerlingen spreken thuis uitsluitend Nederlands. Ongeveer vijf procent van de leerlingen spreekt thuis zowel Nederlands als Frans. Iets minder dan 10 procent combineert Nederlands met een andere taal. Slechts een kleine groep leerlingen spreekt thuis geen Nederlands.

Taal met vrienden

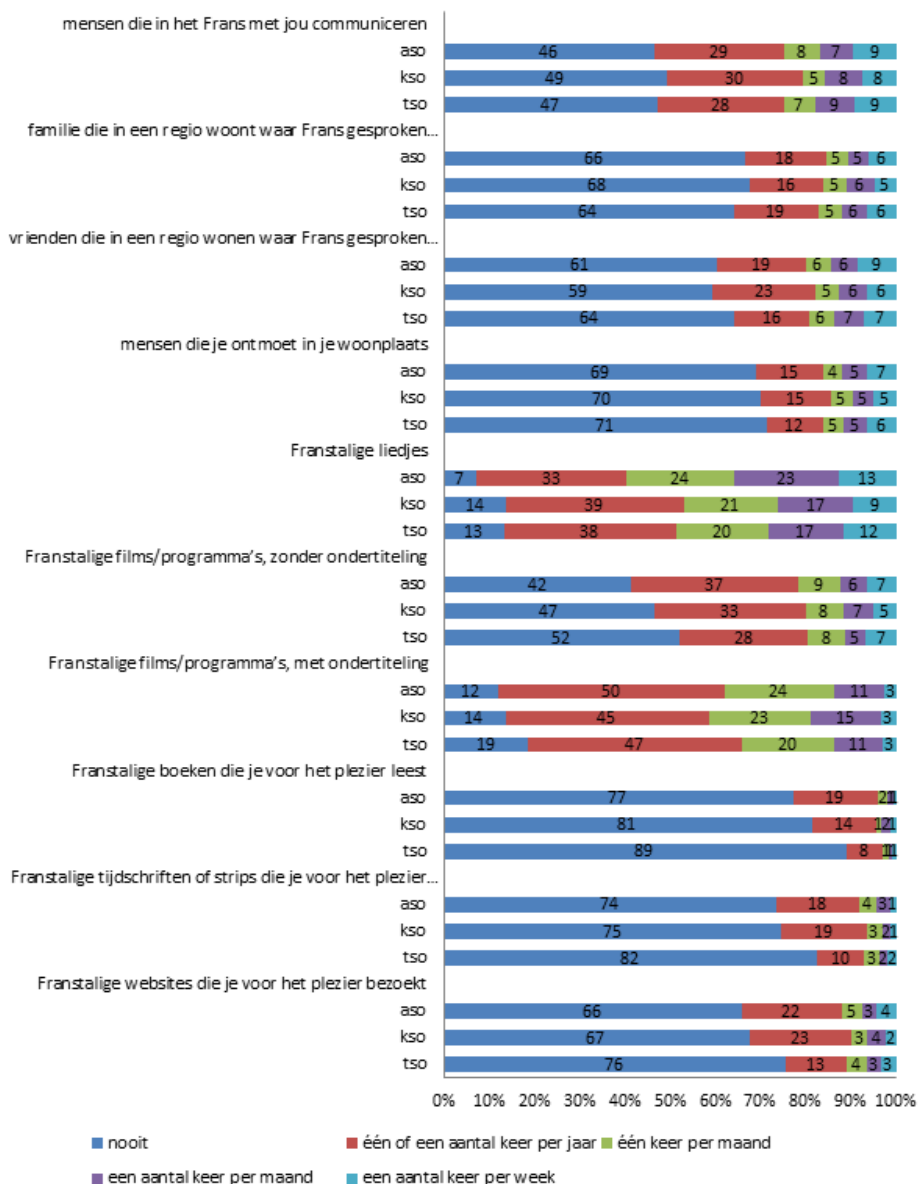
In het aso en het kso spreekt telkens zes procent en in het tso acht procent van de leerlingen Frans met hun vrienden, al dan niet in combinatie met het Nederlands of een andere taal. De meeste leerlingen (ongeveer 90%) spreekt naar eigen zeggen uitsluitend Nederlands met hun vrienden.

Woonplaats

Drie procent van de aso-leerlingen woont in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Voor het kso en tso is dit twee procent. Daarnaast zijn er zowel in het aso als in het kso en in het tso telkens enkele leerlingen die in Wallonië of Nederland wonen.

Contact met Frans buiten de school

Uit Figuur 4 blijkt dat slechts een beperkte groep van leerlingen voor het plezier Franstalige boeken, tijdschriften of strips leest en websites bezoekt. Ook komen ze niet vaak in contact met mensen die Frans spreken. Daartegenover staat dat de meeste leerlingen wel eens luisteren naar Franstalige liedjes en kijken naar Franstalige films/programma's, maar dan wel met ondertiteling.

Figuur 4 – Mate (in %) waarin de leerlingen buiten de school in contact komen met het Frans.

HOUDING VAN DE LEERLINGEN EN HUN GEZIN TEN OPZICHTE VAN FRANS

Attitude van ouders met betrekking tot Frans

Uit de bevraging van de ouders blijkt dat de meerderheid over het algemeen positief staat ten opzichte van het Frans. Zo zegt meer dan 80 procent van de ouders dat ze Frans een waardevol en noodzakelijk vak vinden. Daarnaast zegt voor het aso 83 procent en voor het kso en tso telkens 75 procent van de ouders dat volwassenen Frans gebruiken in verschillende situaties. Slechts een zeer kleine groep van ouders (ongeveer 5%) vindt dat Frans niet belangrijk is in het leven.

Wanneer we echter specifiek vragen naar het belang van Frans voor het verdere beroepsleven zijn iets minder ouders overtuigd. Voor het aso zegt namelijk 64 procent van de ouders dat Frans je helpt om als volwassene geld te verdienen terwijl in het kso en tso telkens 55 procent van de ouders het eens is met deze stelling. Eveneens zegt voor het aso 77 procent van de ouders dat je Frans nodig hebt in het beroepsleven. In het tso gaat 73 procent van de ouders hiermee akkoord en in het kso 66 procent.

Attitude en motivatie van leerlingen met betrekking tot Frans

Gemiddeld genomen staan de leerlingen matig positief ten opzichte van het Frans. Als we kijken naar de resultaten met betrekking tot attitude valt eerst en vooral op dat er weinig verschillen zijn tussen de onderwijsvormen. Zo beleeft telkens ongeveer een derde van de leerlingen plezier aan het leren van Frans. Daarnaast staat minder dan de helft van alle leerlingen positief ten opzichte van de Franse lessen. De houding ten opzichte van de leerkracht Frans is positiever. In de verschillende onderwijsvormen staan namelijk ongeveer zeven leerlingen op 10 positief ten opzichte van hun leerkracht Frans.

Op het vlak van interesse in vreemde talen en motivatie om Frans te leren zijn er wel verschillen tussen de leerlingen uit de verschillende onderwijsvormen. Zo heeft meer dan 60 procent van de aso- en de kso-leerlingen een heel grote interesse in vreemde talen terwijl dit in het tso voor 52 procent van de leerlingen het geval is. In het aso zegt 57 procent van de leerlingen dat zij een grote motivatie hebben om Frans te leren, terwijl ongeveer de helft van de kso- en de tso-leerlingen dit aangeven. Als een praktisch doel voor ogen wordt gesteld, zijn meer leerlingen gemotiveerd. Maar ook in dat geval komen de verschillen tussen de onderwijsvormen naar voren: in het aso is 82 procent van de leerlingen sterk gemotiveerd om Frans te leren voor praktische doeleinden, waar dit in het tso voor 72 procent van de leerlingen geldt en in het kso slechts voor 67 procent.

Zelfinschatting Frans vaardigheden

Aan de leerlingen vroegen we eveneens hoe goed ze zichzelf inschatten wat betreft het luisteren, lezen, spreken, gesprekken voeren en schrijven in het Frans. De leerlingen vinden dat ze lezen het best beheersen. Ongeveer 40 procent van alle leerlingen vindt dat ze vlot tot heel vlot Frans kunnen lezen. De leerlingen vinden dat ze het minst goed zijn in gesprekken voeren. Slechts 26 procent van de aso-leerlingen, 18 procent van de tso-leerlingen en 15 procent van de kso-leerlingen zeggen dat ze vlot gesprekken kunnen voeren in het Frans.

Waar voor vier van de vijf vaardigheden de zelfinschatting van de aso-leerlingen duidelijk positiever is dan die van de leerlingen uit het kso en tso, vinden we voor luisteren het tegenovergestelde patroon. Voor deze vaardigheid schatten de leerlingen uit het aso zichzelf wat lager in dan de leerlingen uit het kso en tso.

Zelfbeeld met betrekking tot Frans

Ongeveer 70 procent van alle leerlingen vindt het belangrijk om het goed te doen voor Frans. Daarnaast geeft om en nabij twee derde van alle leerlingen aan dat ze goede punten halen voor Frans. Aso-leerlingen zijn meestal iets positiever dan kso- en tso-leerlingen. In het kso en tso vindt een derde van de leerlingen dat ze slecht zijn in Frans terwijl dit in het aso slechts voor 24 procent van de leerlingen geldt. Rond de 55 procent van alle leerlingen ervaart de opdrachten in de lessen Frans als gemakkelijk.

De bereidheid om Frans te spreken in de klas

Als de leerling volledig vrij is om mee te doen aan voorgestelde activiteiten in het kader van de Franse les, is de bereidheid niet zo groot. De antwoorden van de kso- en de tso-leerlingen lopen redelijk gelijk waarbij zij steeds minder bereid zijn Frans te spreken dan de aso-leerlingen. Van de kso- en de tso-leerlingen geeft bij de meeste activiteiten telkens de grootste groep aan bijna nooit bereid te zijn Frans te spreken. Zo wil een derde van de leerlingen in groep geen Frans spreken over de zomervakantie en wil zelfs twee derde van deze leerlingen de regels bij hun favoriete spel niet in het Frans uitleggen. Als het om meer schoolse onderwerpen gaat, zoals over je huiswerk spreken met je leerkracht Frans of extra uitleg en instructies vragen bij een opdracht die je niet goed begrijpt, zijn meer leerlingen bereid om dit in het Frans te doen.

De bereidheid om Frans te spreken buiten de school

Als de leerling volledig vrij kan kiezen om al dan niet in het Frans te spreken in een aantal voorgestelde situaties buiten de school, is de bereidheid zelfs nog minder groot. Bij elke situatie zegt steeds de grootste groep van alle leerlingen, variërend van 35 procent tot zelfs 75 procent, dat ze bijna nooit bereid zijn om te spreken in het Frans. Ook hier zijn de resultaten van de kso- en de tso-leerlingen vergelijkbaar en zijn de aso-leerlingen iets meer bereid om Frans te spreken.

De voorgestelde situaties zijn alle mogelijke combinaties van enerzijds de groepsgrootte (met vier waarden variërend van één persoon tot 30 personen) en anderzijds de mate van bekendheid met de groep of persoon (gaande van bevriend, over gekend tot onbekend). Als we deze kenmerken vergelijken blijkt dat het weinig uitmaakt of de personen kennissen of vrienden zijn. Als de persoon of groep niet gekend is, is de bereidheid minder groot. Daarnaast zijn de leerlingen meer bereid in het Frans te communiceren als de groep vijf personen of minder telt dan als het voor grotere groepen is van 10 tot 30 personen.

Taalangst Frans in de klas

Ongeveer de helft van de leerlingen geeft aan zich geen zorgen te maken tijdens de Franse les, terwijl iets meer dan 50 procent zich nooit helemaal zeker voelt wanneer ze aan het woord zijn tijdens de Franse les. Een beperktere groep van leerlingen ervaart echte taalangst zoals zich verlegen voelen en nerveus en in de war geraken wanneer ze Frans moeten spreken tijdens de les. Als we de mate waarin de leerlingen taalangst ervaren vergelijken tussen de verschillende onderwijsvormen, blijkt dat er weinig verschil is tussen de gemiddelde leerling in het aso, het kso en tso.

Taalangst Frans buiten de school

Als we kijken naar de taalangst buiten de school zien we wel een verschil tussen de onderwijsvormen. De aso-leerlingen geven aan minder angstig te zijn dan de kso- en de tso-leerlingen. Zo voelen zij zich meer zelfzeker en minder ongemakkelijk wanneer ze Frans moeten spreken. Terwijl het voor de leerlingen van het aso niet echt lijkt uit te maken of ze in de klas of buiten de school zijn, ondervinden de kso- en de tso-leerlingen buiten de school wel meer taalangst dan in de klas.

HET ONDERWIJS FRANS

Aanvang onderwijs Frans

De meeste leerlingen kregen voor de eerste keer Frans in het vijfde leerjaar. Ongeveer zes procent van de leerlingen kreeg Frans vanaf het vierde leerjaar en een quasi even grote groep van leerlingen begon met Franse les vanaf het derde leerjaar. Verder geven enkele leerlingen aan dat ze al Frans kregen vanaf het tweede leerjaar, het eerste leerjaar of vroeger. Tot slot zegt een beperkt aantal leerlingen dat ze geen Frans kregen in de lagere school.

Spreektaal tijdens de lessen Frans

Wanneer het over de leerstof gaat, spreken in 72 procent van de aso-klassen de leerkrachten naar eigen zeggen alleen Frans. In de overige aso-klassen gebruiken de leerkrachten meer Frans dan Nederlands. In het kso en tso grijpen de leerkrachten iets vaker terug naar het Nederlands. Slechts in ongeveer 20 procent van de kso- en de tso-klassen spreken de leerkrachten alleen Frans. In meer dan de helft van de kso- en de tso-klassen spreken de leerkrachten meer Frans dan Nederlands. Verder spreken de leerkrachten in 24 procent van de kso-klassen en in 10 procent van de tso-klassen evenveel Nederlands als Frans bij het behandelen van de leerstof. Er zijn ook leerkrachten die aangeven meer Nederlands dan Frans te spreken, maar dit gebeurt in beide onderwijsvormen in minder dan 10 procent van de klassen.

Uren Frans

Uit de bevraging van de leerkrachten blijkt dat de leerlingen in het aso drie of vier uren volgen op school. De meerderheid volgt drie uren Frans. De leerlingen uit een studierichting met pool moderne talen krijgen doorgaans vier uren Frans. Daarnaast volgt ook 30 procent van de leerlingen van humane wetenschappen vier uren Frans terwijl de rest van hen drie uren krijgt.

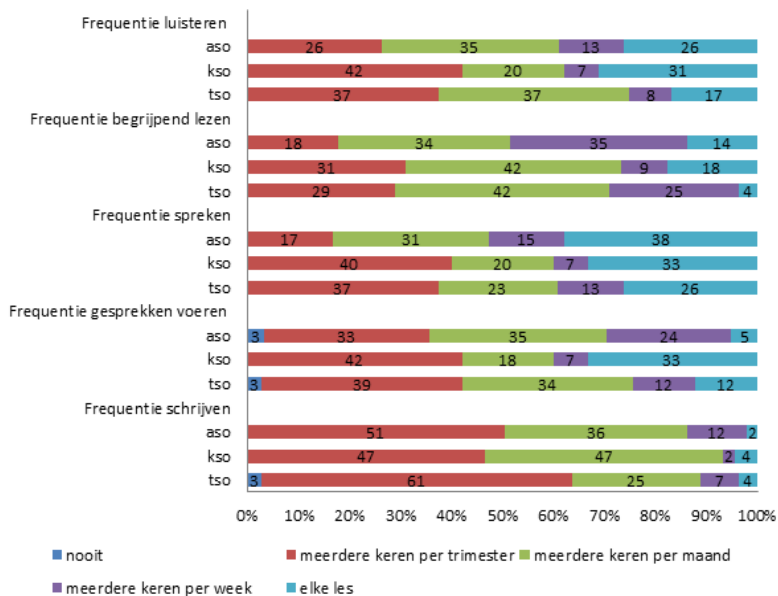
In het kso krijgen de leerlingen twee of drie uren Frans. In de meeste studierichtingen staan voor alle leerlingen twee uren Frans op het programma. Van de leerlingen van architecturale vorming krijgt bijna 60 procent twee uren Frans en krijgen de overige leerlingen drie uren. In de studierichtingen audiovisuele vorming, beeldende vorming, muziek en woordkunst-drama krijgt de meerderheid van de leerlingen drie uren Frans. Ten slotte krijgen alle leerlingen van dans en vrij beeldende kunst vorming uit de steekproef van de peiling drie uren Frans.

In het tso zijn er meer dan twee mogelijkheden voor het aantal uren Frans. Zo volgt 40 procent van de tso-leerlingen twee uren Frans, 44 procent drie uren en 14 procent vier uren. Een zeer kleine groep uit het tso (1%) krijgt volgens hun leerkracht vijf of zes uren Frans. Er wordt meer Frans gegeven in studierichtingen waar talen relatief belangrijker zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de volledige optiegroep handel met de studierichting secretariaat-talen in het bijzonder waarvan de leerlingen minstens vier uren Frans krijgen. Uit de groep 'overige tso-studierichtingen' krijgen de meeste leerlingen die de studierichtingen toerisme en onthaal en public relations volgen drie uren Frans. Van deze laatste groep krijgt een derde van de leerlingen vier uren Frans.

Frequentie van de vaardigheden in de lessen Frans

We vroegen aan de leerkrachten in welke mate de vaardigheden luisteren, lezen, spreken, gesprekken voeren en schrijven tijdens de lessen Frans aan bod komen. Uit Figuur 5 blijkt dat spreken het vaakst aan bod komt, samen met luisteren. Schrijven komt het minst aan bod.

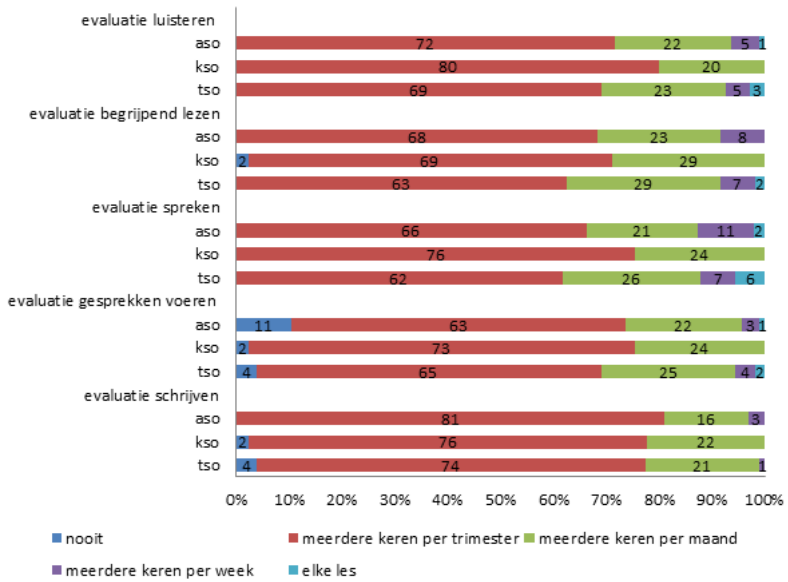
Als we de onderwijsvormen onderling vergelijken valt op dat lezen en spreken vaker in het aso voorkomen in vergelijking met het kso en tso waarbij de resultaten eerder gelijkaardig zijn. In het aso en het kso werken de leerkrachten ongeveer in dezelfde mate aan luisteren en aan schrijven en in het tso is dit minder frequent. In het tso geeft zelfs 61 procent van de leerkrachten aan weinig te schrijven. Voor gesprekken voeren is er een ruim verschil tussen het kso enerzijds en het aso en tso anderzijds: in het kso doen de leerlingen dit veel vaker.

Figuur 5 - Frequentie (in %) van de verschillende vaardigheden voor Frans in de klas.

Evaluatie van de vaardigheden door de leerkrachten Frans

Als we de mate van evalueren bekijken, is er enerzijds weinig verschil tussen de onderwijsvormen en anderzijds ook weinig verschil tussen de verschillende vaardigheden (Figuur 6). Minstens twee op de drie leerkrachten (en soms zelfs vier op de vijf) geven aan dat ze de verschillende vaardigheden meerdere keren per trimester, maar minder dan meerdere keren per maand evalueren.

Figuur 6 – Evaluatie (in %) van de verschillende vaardigheden voor Frans in de klas.

DE LEERKRACHTEN FRANS

Ruim vier vijfde van de bevroagde leerkrachten Frans in het zesde jaar van het secundair onderwijs is een vrouw. Alle bevroagde leerkrachten hebben gemiddeld genomen ongeveer 20 jaar onderwijservaring.

In het aso en het kso heeft de overgrote meerderheid van de leerkrachten een universitaire master letteren. Van de tso-leerkrachten bezit 58 procent van de leerkrachten dit diploma en heeft 39 procent een master vertalen/tolken. Bijna 15 procent van de aso- en de kso-leerkrachten heeft een master vertalen/tolken.

Van de aso- en kso-leerkrachten met een masterdiploma heeft telkens iets meer dan 80 procent daarbovenop een diploma academische lerarenopleiding (ALO), specifieke lerarenopleiding (SLO) of aggregatie HSO. In het aso heeft 13 procent van de leerkrachten een getuigschrift van pedagogische bekwaamheid (GPB) of een diploma leraar; voor het kso gaat het om 19 procent. Van de tso-leerkrachten met een masterdiploma heeft slechts 65 procent daarbovenop een ALO, SLO of aggregatie HSO behaald, terwijl 35 procent van hen een GPB of diploma leraar behaalde.

TALENBELEID IN DE SCHOLEN

Als we kijken naar wat in de scholen gebeurt in het kader van het talenbeleid voor Frans, valt op dat in het kso veel minder wordt gedaan dan in het aso en het tso. Zo zegt 72 procent van de aso-leerkrachten en 63 procent van de tso-leerkrachten dat de school voor gerichte afspraken zorgt over het gebruik van Frans tijdens de lessen Frans, terwijl dit slechts voor 33 procent van de kso-leerkrachten geldt. De meeste scholen zorgen voor het opvolgen van leraren en (vak)werkgroepen over het werken aan Frans als vak. Dit geldt ook voor de kso-scholen. Opmerkelijk is dat volgens 42 procent van de aso-leerkrachten bij de aanvang van het secundair onderwijs gegevens verzameld worden over de verwerving van Frans, terwijl dit slechts volgens 23 procent van de tso-leerkrachten gebeurt en volgens 10 procent van de kso-leerkrachten.

4. De peilingsresultaten

Centraal bij het peilingsonderzoek staat de uitspraak in welke mate de leerlingen de eindtermen voor een bepaald vak of vakoverschrijdend domein bereiken.

In dit hoofdstuk bespreken we in het eerste deel de mate waarin de leerlingen uit het aso, het kso en tso op het einde van hun secundaire schoolloopbaan over de nodige kennis en vaardigheden beschikken om luistertaken beschreven in de eindtermen Frans te kunnen uitvoeren. In het tweede deel volgt een inhoudelijke duiding van deze toetsprestaties aan de hand van concrete toetsopgaven. In het derde deel bespreken we hoe de Vlaamse aso-, kso- en tso-leerlingen op het einde van het secundair onderwijs presteren voor de getoetste eindtermen voor spreken.

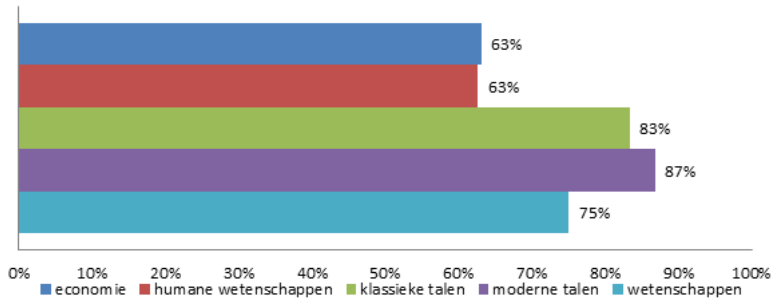
4.1 FRANS LUISTEREN

Aangezien er verschillende eindtermen gelden voor enerzijds het aso en anderzijds het kso en tso onderzochten we dit met twee verschillende luistertoetsen met elk een specifieke cesuur. Deze cesuur komt telkens overeen met het minimumniveau vervat in de eindtermen. Hieronder geven we in de eerste plaats een overzicht van de resultaten voor Frans luisteren, eerst voor het aso en daarna voor het kso en tso. Vermits de cesuur vastgelegd is over alle geselecteerde eindtermen heen, zullen de resultaten ook op deze manier besproken worden. Verder zullen we tijdens de bespreking de resultaten opsplitsen voor een aantal leerlingengroepen. Vervolgens lichten we toe op welke manier de toetsprestaties samenhangen met een aantal kenmerken van de leerlingen, hun gezin en het onderwijs. Ten slotte bespreken we in welke mate de scholen verschillen voor de vaardigheid Frans luisteren.

Hoeveel leerlingen beheersen de eindtermen?

ASO

Van de leerlingen uit de derde graad aso beheerst in totaal 72 procent de getoetste eindtermen voor Frans luisteren. In Figuur 7 geven we de resultaten voor het aso weer per optiegroep. Uit deze figuur blijkt dat de leerlingen uit de studierichtingen met als eerste pool klassieke talen en moderne talen vaker dan gemiddeld de eindtermen behalen, terwijl het resultaat voor economie en humane wetenschappen lager ligt. In deze optiegroepen geraakt iets meer dan een derde van de leerlingen niet over de lat.

Figuur 7 – Percentage aso-leerlingen dat de eindtermen beheerst per optiegroep

De component moderne talen vormt bij een aantal studierichtingen één van de polen. Concreet is dit het geval bij de studierichtingen economie - moderne talen, Latijn - moderne talen, moderne talen - wetenschappen en moderne talen - wiskunde. Tabel 7 toont het percentage leerlingen dat binnen deze groep de eindtermen behaalt.

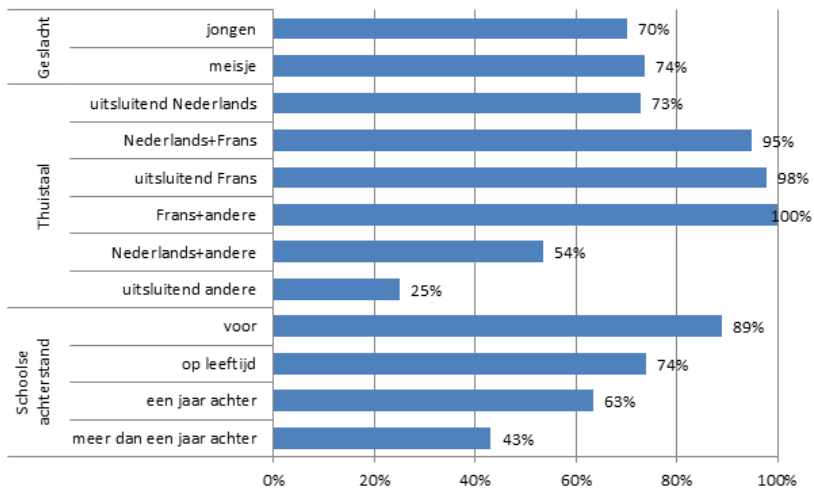
Tabel 7: Percentage leerlingen dat de eindtermen behaalt in de studierichtingen met component moderne talen

Pool en Studierichting	N ^a	% ^b
Moderne vreemde talen	537	73
Economie - moderne talen	302	63
Latijn - moderne talen	114	84
Moderne talen - wetenschappen	103	86
Moderne talen - wiskunde	18	89

a Totaal aantal leerlingen waarop de percentages in de derde kolom gebaseerd zijn

b Percentage leerlingen dat de eindtermen haalt

We kunnen de resultaten ook bekijken in functie van de leerlingkenmerken geslacht, thuistaal en schoolse achterstand. Figuur 8 toont deze resultaten voor Frans luisteren in het aso.

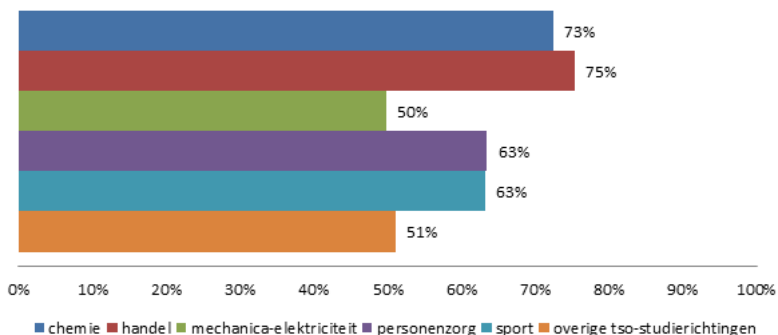

Figuur 8 – Percentage leerlingen dat de eindtermen aso beheerst per leerlingengroep.

Uit de figuur leiden we af dat er in het aso nauwelijks verschillen zijn naar geslacht. Voor thuistaal komen er echter wel verschillen naar voren: we zien namelijk dat leerlingen die thuis Frans spreken, al dan niet in combinatie met het Nederlands of een andere taal, vaker de eindtermen voor Frans luisteren behalen. Leerlingen die thuis een andere taal spreken (uitgezonderd Frans), al dan niet in combinatie met het Nederlands, doen het minder goed. Wat schoolse achterstand betreft, zijn er voor het aso verschillen in het behalen van de eindtermen, waarbij vooral blijkt dat leerlingen met meer dan één jaar schoolse achterstand minder vaak de eindtermen behalen.

KSO EN TSO

In het tso beheerst 63 procent van de leerlingen de eindtermen Frans luisteren die voor hen gelden, terwijl dit voor het kso 68 procent van de leerlingen is. Als we kijken naar de optiegroepen van het tso (Figuur 9), halen de leerlingen uit handel en uit chemie het vooropgestelde minimumniveau vaker. Van de leerlingen uit mechanica-elektriciteit en de leerlingen uit de groep 'overige tso-studierichtingen' beheerst ongeveer de helft de eindtermen niet.

Figuur 9 – Percentage leerlingen dat de eindtermen beheerst per optiegroep tso.

Tabel 8 toont in welke mate de tso-leerlingen de eindtermen beheersen, opgesplitst naar aantal lessen Frans.

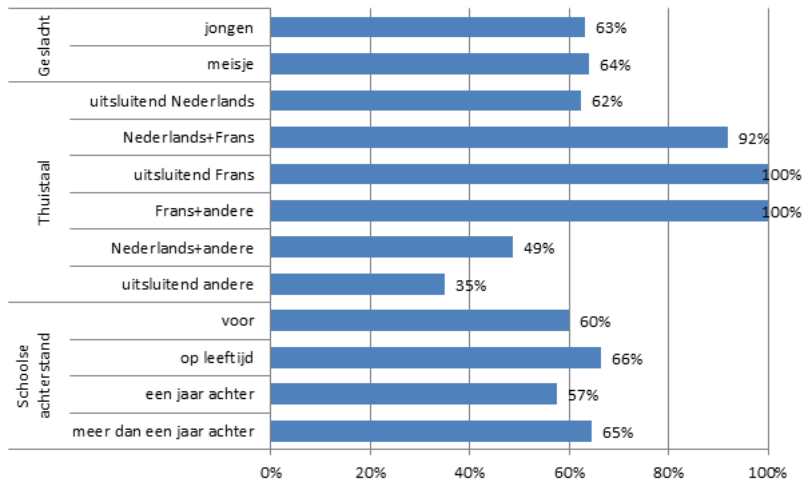
Tabel 8: Percentage tso-leerlingen dat de eindtermen beheerst in functie van het aantal uren Frans

Aantal uren Frans	N ^a	% ^b
twee uren Frans	503	56%
drie uren Frans	547	69%
vier uren Frans	180	75%
vijf uren Frans	18	83%
zes uren Frans	12	92%

a Totaal aantal leerlingen waarop de percentages in de derde kolom gebaseerd zijn

b Percentage leerlingen dat de eindtermen haalt

Figuur 10 toont de resultaten van de luistertoets voor het kso en tso in functie van enkele leerlingkenmerken. Om een beeld te krijgen dat aansluit bij de onderwijsrealiteit zijn deze resultaten gebaseerd op de representatieve steekproef zonder de bijkomende kso-leerlingen.

Figuur 10 – Percentage leerlingen dat de eindtermen beheerst per leerlingengroep in het kso en tso.

Ook in het kso en tso zijn er voor Frans luisteren nauwelijks verschillen naar geslacht. Voor thuistaal zijn de verschillen dezelfde als in het aso. Voor schoolse achterstand is het patroon in het kso en tso iets minder duidelijk dan in het aso: leerlingen met één jaar schoolse achterstand behalen minder vaak de eindtermen dan leerlingen die op leeftijd zitten, terwijl dit voor leerlingen met meer dan één jaar schoolse achterstand niet het geval is.

Waarmee hangen prestatieverschillen samen?

Voor een meer zuivere interpretatie van de prestatieverschillen tussen leerlingengroepen op de luistertoetsen is het nodig om onrechtstreekse invloeden van andere leerlingkenmerken in rekening te brengen. Daarom gaan we aan de hand van statistische modellen na wat de samenhang is van een bepaald kenmerk met de toetsprestaties indien de leerlingen in andere opzichten aan elkaar gelijk zouden zijn. Op die manier kunnen we bijvoorbeeld onderzoeken of leerlingen die sociaal-economisch sterker staan ook beter presteren op de peilingstoetsen als we ze gelijkstellen op het vlak van de thuistaal.

Bij het nagaan van de samenhang van een bepaald kenmerk met de prestatieverschillen houden we in dit peilingsonderzoek rekening met de kenmerken in Tabel 9. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat we enkel de samenhang kunnen vaststellen, niet de richting van deze samenhang. Zo is het bijvoorbeeld niet duidelijk of de spreektaal tijdens de lessen Frans de resultaten van de leerlingen beïnvloedt of dat de taalvaardigheid van de leerlingen de spreektaal tijdens de lessen Frans bepaalt.

Tabel 9: Leerling- en schoolkenmerken waarmee we rekening hielden bij de vergelijking tussen leerlingen en scholen

Leerlingkenmerken	Schoolkenmerken
Geslacht	Schooltype
Leeftijd	Onderwijsnet
Thuistaal	Verstedelijkingsgraad
Aantal boeken thuis	GOK concentratiegraad
Leermoeilijkheden	
Sociaal-economische status van het gezin	
Optiegroep	

In wat volgt zullen we zowel voor het aso als voor het kso en tso in de eerste plaats iets zeggen over de samenhang tussen de prestaties op de luistertoets van Frans en de optiegroepen. Vervolgens bespreken we ook voor een aantal andere kenmerken van de leerlingen, van hun gezin, van de leerkrachten Frans, van het onderwijs Frans en van de scholen de samenhang met de prestaties. Telkens zullen we de samenhang bespreken die vastgesteld wordt als we bij de analyses rekening houden met de kenmerken uit Tabel 9. Tabel 10 geeft aan welke van deze andere kenmerken samenhangen met gemiddeld betere (+) of minder goede (-) toetsprestaties. Er wordt telkens een deelgroep als vergelijkingsbasis genomen. De gemiddelde prestaties van de andere deelgroepen worden met deze referentiegroep vergeleken. Zo is voor thuistaal de groep leerlingen die uitsluitend Nederlands spreekt de referentiegroep. Als er geen samenhang vastgesteld is, is het vakje leeg gelaten. Met een grijs vakje geven we aan dat het betreffende kenmerk niet voorkomt in een groep van leerlingen. In de tabel plaatsen we de resultaten voor luisteren voor het aso naast deze voor luisteren voor het kso en tso.

Optiegroepen

Als we alle kenmerken uit Tabel 9 in rekening brengen in de analyses, blijven er voor het aso duidelijke verschillen bestaan tussen de optiegroepen. De leerlingen uit klassieke talen doen het significant beter dan alle andere optiegroepen. Dat wil zeggen dat in vergelijking met de ruwe resultaten (Figuur 7) de leerlingen van moderne talen het nu minder goed doen dan de leerlingen uit klassieke talen. De leerlingen van wetenschappen en moderne talen doen het significant beter dan deze van humane wetenschappen, maar niet dan de leerlingen van economie.

Voor het kso en tso kunnen we eveneens nagaan in welke mate de optiegroep er nog toe doet, wanneer we ook de andere leerlingkenmerken en schoolkenmerken uit Tabel 9 in rekening brengen. Uit deze analyses blijkt dat de leerlingen uit handel significant betere resultaten behalen dan de leerlingen uit personenzorg, mechanica-elektriciteit, chemie en sport. De leerlingen uit mechanica-elektriciteit presteren significant minder goed dan de leerlingen uit handel, maar ook dan de leerlingen uit personenzorg. Voor de leerlingen uit de andere optiegroepen kunnen we stellen dat hun prestaties niet significant van elkaar verschillen.

Algemene kenmerken van de leerlingen en hun gezin

- » In het aso doen jongens het iets minder goed voor Frans luisteren dan meisjes. Voor het kso en tso vinden we deze samenhang niet.
- » Leerlingen met dyslexie doen het zowel in het aso als in het kso en tso minder goed. Voor de andere leerproblemen is geen samenhang gevonden.
- » Leerlingen die thuis zeer weinig boeken hebben (0 tot 10 boeken), presteren wat minder goed. Dit komt zowel bij de analyses voor het aso naar voren als bij de analyses voor het kso en tso. Het aantal boeken thuis geeft een indicatie van het cultureel kapitaal van het gezin.
- » In het aso stellen we vast dat leerlingen beter presteren op Frans luisteren naarmate de sociaal-economische situatie van het gezin gunstiger is. Bij de analyses op de luistertoets voor het kso en tso vinden we deze samenhang niet.
- » Naarmate het thuismilieu volgens de leerlingen meer cognitief stimulerend is, presteren de leerlingen in het algemeen beter voor Frans luisteren. Dit houdt onder meer in dat de leerlingen aangeven dat hun ouders vaker boeken voor hun kinderen kopen, vaker over de school en over het nieuws praten met hun kinderen, bibliotheekbezoek meer stimuleren, zelf vaker voor hun plezier lezen of naar culturele activiteiten gaan. Voor de ouderrapportages over deze variabele vinden we die samenhang enkel voor het aso.
- » In het aso zijn de prestaties op Frans luisteren van leerlingen met één jaar schoolse achterstand niet significant verschillend van deze van leerlingen op leeftijd. Maar leerlingen met meer dan één jaar schoolse achterstand doen het wel significant minder goed op deze toets. Bij de luistertoets voor het kso en tso stellen we deze samenhang niet vast.
- » Voor het kso en tso blijkt duidelijk dat de leerlingen die een getuigschrift tweede graad haalden in het aso het beter doen voor Frans luisteren.

- » Voor het kso en tso stellen we vast dat leerlingen die van plan zijn om te gaan werken het significant minder goed dan leerlingen die van plan zijn om het volgende jaar te gaan studeren. Daarnaast blijken er voor zowel voor het aso als voor het kso en tso verschillen te zijn in de groep van leerlingen die willen studeren. Voor het aso blijkt dat leerlingen die van plan zijn om het volgende jaar te kiezen voor een professionele bachelor waarin Frans centraal staat of een bachelor onderwijs met specificatie lager onderwijs, in vergelijking met alle andere leerlingen, minder goede prestaties behalen. Voor het kso en tso zien we dan weer dat leerlingen die het volgende jaar een professionele bachelor willen volgen waarin Frans centraal staat, betere resultaten behalen.

Contact met Frans

Er is een samenhang tussen de vertrouwdheid van de leerlingen met het Frans en de prestaties voor Frans luisteren:

- » In het kso en tso stellen we vast dat de kleine groep leerlingen uit Wallonië duidelijk beter presteert dan de leerlingen die in Vlaanderen wonen. Dit is niet het geval in het aso.
- » Leerlingen die thuis Frans spreken, al dan niet in combinatie met Nederlands of een andere taal, behalen gemiddeld een betere score dan leerlingen die met hun ouders en broers of zussen uitsluitend Nederlands spreken. Leerlingen waarbij de thuistaal een andere taal is met uitzondering van het Frans, al dan niet in combinatie met het Nederlands, presteren niet significant verschillend van leerlingen waarvoor de thuistaal uitsluitend het Nederlands is. Dit stellen we zowel voor het aso als voor het kso en tso vast.
- » De prestaties van leerlingen die met hun vrienden Frans spreken, al dan niet in combinatie met Nederlands of een andere taal, zijn dan weer niet significant verschillend van de prestaties van leerlingen die uitsluitend Nederlands spreken met hun vrienden, en dit zowel in het aso als in het kso en tso. Voor het kso en tso zien we wel dat leerlingen die met hun vrienden Nederlands spreken in combinatie met een andere taal minder goede scores behalen.
- » Naarmate de leerlingen buiten de school meer in contact komen met het Frans presteren ze ook beter. Dit geldt zowel voor het aso als voor het kso en tso.

Houding van de leerlingen en hun gezin ten opzichte van Frans

De manier waarop leerlingen en hun ouders zich tot het Frans verhouden vertoont samenhang met hun prestaties voor Frans luisteren:

- » Leerlingen met ouders die een positieve attitude hebben ten opzichte van Frans doen het beter, zowel in het aso als in het kso en tso.
- » Leerlingen die zelf een positieve attitude en motivatie hebben ten opzichte van Frans, behalen betere resultaten.
- » Zowel in het aso als in het kso en tso presteren de leerlingen beter voor Frans luisteren naarmate ze een positiever zelfbeeld hebben voor Frans en zich hoger inschatten op de verschillende vaardigheden.
- » Naarmate leerlingen meer bereid zijn om Frans te spreken in de klas doen ze het beter, zowel in het aso als in het kso en tso. Hetzelfde stellen we vast voor de bereidheid om Frans te spreken buiten de school.
- » Leerlingen die meer taalangst voor Frans ervaren, behalen ook minder goede resultaten voor Frans luisteren. Dit stelden we bij beide luistertoetsen vast en het geldt zowel voor taalangst in de klas als voor taalangst buiten de school.

Kenmerken van het onderwijs voor Frans

- » Voor het aso blijkt dat de leerlingen uit klassen waarin meer Frans dan Nederlands gesproken wordt bij het behandelen van de leerstof duidelijk minder goed presteren op Frans luisteren dan de leerlingen uit klassen waarin alleen Frans gesproken wordt. In het kso en tso behalen zowel de leerlingen uit klassen waarin meer Nederlands dan Frans gesproken wordt als de leerlingen uit klassen waarin evenveel Nederlands als Frans gesproken wordt minder goede resultaten dan de leerlingen uit klassen waarin alleen Frans gesproken wordt.
- » In het aso zien we dat de weinige leerlingen die Franse les kregen vanaf het eerste leerjaar duidelijk betere prestaties behalen. De andere leerlingen die al Frans kregen voor het vijfde leerjaar doen het niet significant beter als we rekening houden met de andere kenmerken zoals thuistaal.
- » Voor het kso en tso blijkt dat leerlingen die drie uren Frans volgen betere resultaten behalen dan leerlingen die twee uren Frans volgen. Voor het aso vinden we geen samenhang met het aantal uren Frans dat ze krijgen.

- » Als we kijken naar de frequentie waarmee luisteren gegeven wordt, vinden we zowel in het aso als in het kso en tso geen samenhang met de resultaten voor luisteren.

Kenmerken van de leerkrachten Frans

Wat het diploma van de leerkrachten betreft, stellen we zowel voor het aso als voor het kso en tso een samenhang vast met de resultaten voor Frans luisteren:

- » Uit de analyses blijkt dat de leerlingen van leerkrachten met een diploma master vertalen/tolken minder goede resultaten behalen dan de leerlingen van leerkrachten met een universitaire master letteren.
- » De analyses voor het aso tonen dat leerlingen van leerkrachten die bovenop hun masterdiploma geen pedagogisch bekwaamheidsbewijs behaalden minder goede resultaten behalen op de luistertoets dan leerlingen van leerkrachten die dit diploma behaalden aan de universiteit. In het kso en tso doen de leerlingen van leerkrachten die bovenop hun masterdiploma een pedagogisch bekwaamheidsbewijs behaalden aan een centrum voor volwassenenonderwijs het minder goed dan de leerlingen van leerkrachten die bovenop hun masterdiploma een pedagogisch bekwaamheidsbewijs behaalden aan de universiteit.

De richting van deze samenhang kan op twee manieren geïnterpreteerd worden. Zo zou het kunnen dat leerkrachten met een diploma master vertalen/tolken tot minder hoge leerlingenprestaties opleiden. Het zou echter ook kunnen dat deze leerkrachten juist de minder sterke leerlingengroepen toegewezen krijgen.

Talenbeleid

Voor zowel het aso als het kso en tso vinden we geen samenhang voor de mate waarin de school een talenbeleid voert met de prestaties van de leerlingen.

Administratieve schoolkenmerken

We zien dat de resultaten van de leerlingen uit scholen met een hoge concentratiegraad aan GOK-leerlingen zowel voor het aso als voor het kso en tso minder goed zijn. Ook zien we in het aso een samenhang met schooltype: leerlingen uit multilaterale scholen behalen betere resultaten op Frans luisteren dan leerlingen uit aso-scholen. We vinden geen samenhang met onderwijsnet, en dit zowel voor het aso als voor het kso en tso.

Tabel 10: Overzicht van de kenmerken die voor de luistertoetsen de kans om een opgave op te lossen verhogen (+) of verlagen (-), in het aso en in het kso en tso

Algemene kenmerken van leerlingen en hun gezin	aso	kso en tso
<i>Jongens</i>	-	
<i>Dyslexie (t.o.v. geen dyslexie)</i>	-	-
<i>0-10 boeken thuis</i>	-	-
<i>Gunstige sociaal-economische situatie van het gezin</i>	+	
<i>Cognitief stimulerend thuisklimaat volgens ouders</i>	+	
<i>Cognitief stimulerend thuisklimaat volgens leerlingen</i>	+	+
<i>Meer dan 1 jaar achter op leeftijd (t.o.v. op leeftijd)</i>	-	
<i>Getuigschrift tweede graad aso</i>		+
<i>Plannen na het zesde middelbaar (t.o.v. studeren)</i>		
werken en studeren combineren		
werken		-
niet gaan werken en ook niet studeren		
<i>Gekozen studierichting (t.o.v. geen van bovenstaande)</i>		
academische bachelor waarin Frans centraal staat		
professionele bachelor waarin Frans centraal staat	-	+
bachelor in het onderwijs: basisonderwijs	-	
Contact met Frans		
<i>Woonplaats (t.o.v. Vlaanderen)</i>		
Brussels Hoofdstedelijk gewest		
Wallonië		+
Nederland		
ander		
<i>Thuis taal (t.o.v. uitsluitend Nederlands)</i>		
Nederlands + Frans	+	+
uitsluitend Frans	+	+
Frans + andere	+	+
Nederlands + andere		
uitsluitend andere		
<i>Taal vrienden (t.o.v. uitsluitend Nederlands)</i>		
Nederlands + Frans		
uitsluitend Frans		
Frans + andere		
Nederlands + andere		-
uitsluitend andere		
<i>Contact Frans buiten de school</i>	+	+

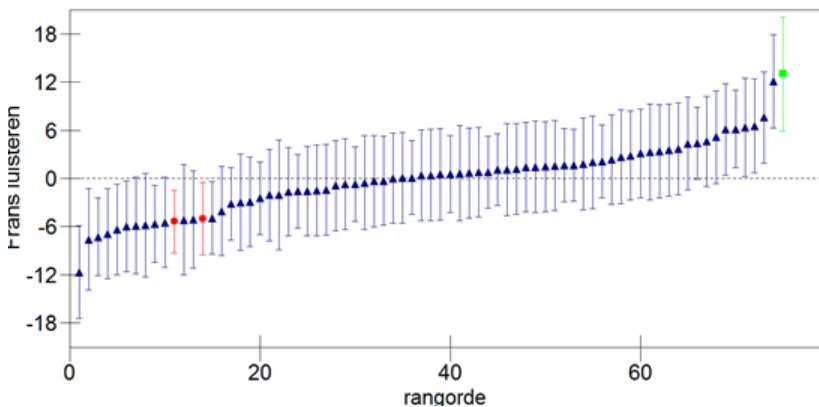
Tabel 10: Overzicht van de kenmerken die voor de luistertoetsen de kans om een opgave op te lossen verhogen (+) of verlagen (-), in het aso en in het kso en tso

Algemene kenmerken van leerlingen en hun gezin	aso	kso en tso
Houding van de leerlingen en hun gezin ten opzichte van Frans		
<i>Positieve attitude van ouders met betrekking tot Frans</i>	+	+
<i>Positieve attitude en motivatie van leerlingen voor Frans</i>	+	+
<i>Hogere zelfinschatting vaardigheden Frans</i>	+	+
<i>Positiever zelfbeeld Frans</i>	+	+
<i>Grotere bereidheid om Frans te spreken binnen de klas</i>	+	+
<i>Grotere bereidheid om Frans te spreken buiten de school</i>	+	+
<i>Meer taalangst Frans binnen de klas</i>	-	-
<i>Meer taalangst Frans buiten de school</i>	-	-
Kenmerken van het onderwijs Frans		
<i>Spreektaal tijdens de lessen Frans (t.o.v. alleen Frans)</i>		
alleen Nederlands		
meer Nederlands dan Frans		-
evenveel Nederlands als Frans		-
meer Frans dan Nederlands	-	
<i>Aanvang onderwijs Frans vanaf het eerste leerjaar</i>	+	
<i>Uren Frans</i>		+
<i>Frequentie luisteren in de klas</i>		
Kenmerken van de leerkrachten Frans		
<i>Diploma (t.o.v. universitaire master letteren)</i>		
Regent/Bachelor secundair onderwijs: Frans		
Master vertalen/tolken/meertalige communicatie	-	-
Ander masterdiploma		
<i>Diploma bovenop master (t.o.v. ALO/SLO/aggregatie)</i>		
GPB		-
noch GPB, noch SLO/aggregatie	-	
Kenmerken van het schoolbeleid voor Frans		
<i>Mate van talenbeleid</i>		
Administratieve kenmerken van de school		
<i>Hogere concentratie aan GOK-leerlingen</i>	-	-
<i>Multilaterale school</i>	+	
-	<i>kenmerk (of categorie van kenmerken) dat (die) de kans om doorsneepeilingsopgave op te lossen verlaagt</i>	
+	<i>kenmerk (of categorie van kenmerken) dat (die) de kans om doorsneepeilingsopgave op te lossen</i>	
	<i>kenmerk (of categorie van kenmerken) dat (die) niet samenhangt met de toetsprestaties</i>	
	<i>kenmerk (of categorie van kenmerken) dat (die) niet voorkomt in een groep van leerlingen</i>	

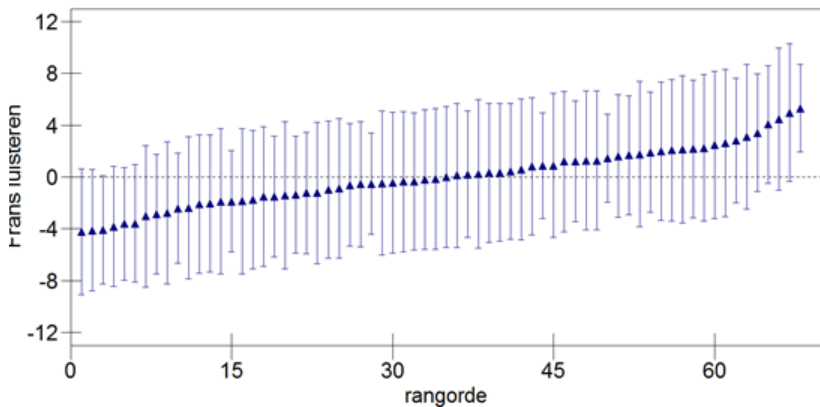
De verschillen tussen scholen

We gingen in de peiling ook na of er systematische verschillen zijn tussen scholen in de prestaties op de toetsen. Kwaliteitsvol onderwijs houdt immers niet alleen in dat een voldoende hoog percentage leerlingen de eindtermen haalt, maar ook dat er geen grote verschillen zijn in de mate waarin scholen – gesteld dat ze dezelfde populatie zouden hebben – de eindtermen bij hun leerlingen realiseren.

Om na te gaan in welke mate scholen van elkaar verschillen in toetsprestaties voor Frans luisteren berekenen we voor elke school het gemiddelde van de prestaties van de deelnemende leerlingen. Figuur 11a en b geven de verschillen tussen scholen voor hun ruwe gemiddelde score weer. De scholen met de laagste gemiddelde score bevinden zich links in de figuur en die met de hoogste gemiddelde score rechts. De horizontale stippelijijn geeft het algemene Vlaamse gemiddelde aan. Rond elk schoolgemiddelde staat met een verticaal lijntje een betrouwbaarheidsinterval. Dat interval wijst op de statistische onzekerheid rond het schoolgemiddelde. Enkel die scholen waarbij het betrouwbaarheidsinterval helemaal boven of volledig onder het Vlaamse gemiddelde valt, zijn voor 95 procent zeker dat hun school hogere of lagere resultaten haalt dan het Vlaamse gemiddelde. Op basis van de ruwe resultaten voor Frans luisteren wijken voor het aso (Figuur 11a) 17 scholen af van het gemiddelde: 10 scholen doen het minder goed en zeven doen het beter. Voor het kso en tso (Figuur 11b) doet één school het beter dan het Vlaamse gemiddelde als geen rekening gehouden wordt met achtergrondkenmerken. Geen enkele school doet het minder goed.

A

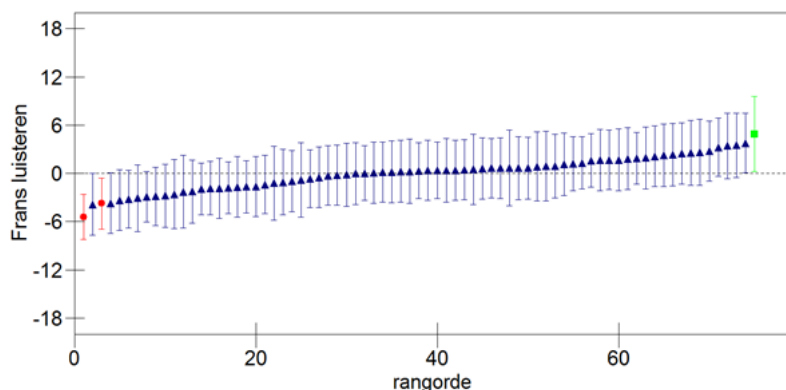

Figuur 11a en 11b – Weergave van de verschillen tussen scholen voor Frans luisteren aso (a) en Frans luisteren kso en tso (b) op basis van de ruwe resultaten. De school die – na controle voor achtergrondkenmerken – nog steeds beter dan het gemiddelde presteert dan vergelijkbare scholen is aangeduid met een groen vierkantje, de scholen die minder goed blijven presteren dan het gemiddelde zijn aangeduid met een rood bolletje.

Een vergelijking enkel op basis van ruwe schoolgemiddelden is niet helemaal fair. Er zijn immers verschillen in de leerlingenpopulaties van de verschillende scholen. Als de ene school gemiddeld betere toetsprestaties heeft dan de andere, ligt dat misschien eerder aan het feit dat ze geen anderstalige leerlingen heeft of aan het grote aandeel leerlingen met een hoge SES dan aan de kwaliteit van haar onderwijs. Om scholen op een meer faire manier met elkaar te vergelijken moeten we rekening houden met een aantal achtergrondkenmerken van de leerlingen in een school.

Dat kan door in de schoolgemiddelden rekening te houden met kenmerken van leerlingen en scholen waarop de scholen niet steeds een invloed hebben, maar die wel een invloed (kunnen) hebben op de prestaties. Deze kenmerken zijn weergegeven in Tabel 9. Op die manier geven de gemiddelden zoals weergegeven in Figuur 12 een beeld van waar de scholen staan ten opzichte van scholen met een vergelijkbaar leerlingenpubliek en een vergelijkbare schoolcontext. De verschillen tussen deze scholen kunnen wijzen op verschillen in doelmatigheid van de scholen in de getoetste vaardigheden.

Uit de vergelijking van Figuur 11a met Figuur 12 blijkt dat de verschillen tussen scholen kleiner worden wanneer men rekening houdt met de achtergrondkenmerken. De schoolgemiddelden komen dichterbij elkaar te liggen. Merk op dat de positie van een school kan veranderen als we rekening houden met een aantal achtergrondkenmerken van de leerlingen en de school. Zo kan een school na controle voor deze kenmerken een andere plaats innemen in de rangschikking. Uit figuur 12 leiden we af dat er beduidend minder scholen zijn die in positieve of negatieve zin het verschil maken. In het aso zijn er nog twee scholen die het minder goed doen dan vergelijkbare scholen terwijl slechts één school het duidelijk beter doet. Voor het kso en tso wijkt geen enkele school meer significant af van het gemiddelde en treden er geen verschillen meer op tussen de scholen waardoor we geen algemene figuur meer kunnen genereren.

Figuur 12 – Weergave van de verschillen tussen scholen voor Frans luisteren aso rekening houdend met achtergrondkenmerken. De scholen die – na controle voor achtergrondkenmerken – minder goed presteren dan vergelijkbare scholen zijn aangeduid met een rood bolletje. De school die – na controle voor achtergrondkenmerken – beter presteert dan vergelijkbare scholen is aangeduid met een groen bolletje.

4.2 INHOUDELIJKE DUIDING VAN DE TOETSPRESTATIES VOOR FRANS LUISTEREN

Om meer inzicht te krijgen in wat de toets concreet inhoudt en over welk beheersingsniveau de leerlingen beschikken geven we een aantal voorbeeldopgaven vrij. We geven niet alle opgaven uit de toets vrij, zodat we deze nog kunnen gebruiken bij een herhalingspeiling en we beide afnames aan elkaar kunnen koppelen. Van elke toets geven we een aantal opgaven vrij die het bereik in moeilijkheidsgraad van de toets weerspiegelen. De eerste opgave is telkens de gemakkelijkste opgave. De volgende opgave zal telkens iets moeilijker zijn.

Eerst geven we meer duiding bij de toetsprestaties van de aso-leerlingen. Daarna volgt een bespreking van de toetsprestaties van de kso- en de tso-leerlingen.

We volgen telkens eenzelfde stramien waarbij we twee delen onderscheiden. In het eerste deel bespreken we alle voorbeeldopgaven afzonderlijk. In het tweede deel bespreken we aan de hand van een figuur de prestaties van bepaalde groepen van leerlingen op de verschillende voorbeeldopgaven.

In het eerste deel starten we met de beschrijving van elke opgave aan de hand van een aantal elementen die het uitgangspunt vormen bij de toetsontwikkeling. Dit betekent concreet dat we ingaan op de *taaltaak* van elke opgave. Voor het kso en tso komen enkel taaltaken van het beschrijvende verwerkingsniveau aan bod. Meer concreet gaat het om de volgende taaltaken: het bepalen van het globale onderwerp, het achterhalen van de hoofdgedachte, het selecteren van relevante informatie en het volgen van de gedachtegang. Voor het aso komen bovenop enkele taaltaken van het beschrijvende verwerkingsniveau ook taaltaken aan bod die zich op het structurerend en beoordelend verwerkingsniveau bevinden. Dit betekent dat in de toets voor het aso ook de taaltaken ‘informatie ordenen op een overzichtelijke manier’ en ‘informatie beoordelen’ opgenomen zijn. Naast de taaltaak is ook de *dominante functie* van het tekstfragment waarop de voorbeeldopgave betrekking heeft een belangrijk punt dat we zullen toelichten. De opgave kan namelijk op een informatief, argumentatief, prescriptief of artistiek-literair tekstfragment gebaseerd zijn, afhankelijk van het doel van de taaltaak die gevraagd wordt. Zo kan een reclameboodschap tegelijkertijd informatief en prescriptief zijn, maar kunnen bepaalde reclameboodschappen ook een artistiek-literaire component hebben. Vervolgens beschrijven we de *complexiteit* van de tekst. Voor het kso en tso maken we onderscheid tussen eenvoudige en niet al te

complexe teksten. Bij de toets voor het aso komen daarnaast ook relatief complexe teksten aan bod. Ten slotte onderscheiden we voor het kso en tso op basis van de eindtermen teksten die visueel ondersteund worden (Eindterm 2 en 3) en teksten die louter uit *audio* bestaan (Eindterm 1).

Na de beschrijving van de opgave geven we aan hoeveel procent van de totale groep van leerlingen deze voorbeeldopgave juist oploste. Bij de meerkeuzevragen noteren we ook hoe vaak de leerlingen een bepaald antwoordalternatief kozen. Tot slot vermelden we bij elke voorbeeldopgave ook nog in welke mate de leerling die net over de lat van de cesuur springt en dus net het minimumniveau vervat in de eindtermen beheerst, deze opgave moet beheersen. In wat volgt noemen we deze leerling de cesuurleerling.

In het tweede deel bespreken we het prestatieniveau van de zogenaamde percentielleerlingen, leerlingen die op een bepaalde plaats in de leerlingengroep gesitueerd zijn. De leerling op percentiel 10 is bijvoorbeeld die leerling in vergelijking met wie 10 procent van de leerlingen minder goed presteren. De percentiel 50-leerling is dan op zijn beurt de leerling die zich qua vaardigheid juist in het midden van de leerlingengroep bevindt en komt dus overeen met de mediaan van de leerlingengroep. De leerling op percentiel 75 presteert beter dan drie kwart van zijn medeleerlingen, maar moet nog een kwart van de leerlingen laten voorgaan. Na de bespreking van het prestatieniveau van de percentielleerlingen leggen we uit hoe de leerlingen van de verschillende optiegroepen gemiddeld genomen presteren.

VOORBEELDOPGAVEN ASO EN HET VERWACHTE PRESTATIENIVEAU

VOORBEELDOPGAVE 1: PRÉVENTION ROUTIÈRE

Op de Franse website « Prévention routière » wordt actie gevoerd voor minder verkeersongevallen. In deze clip getuigen twee slachtoffers over twee verschillende auto-ongelukken.

Isabelle en Florian spreken allebei over de oorzaken van hun verkeersongeval. Gelden de volgende oorzaken voor beiden of voor één van beiden?

a.	overmatig alcoholgebruik	voor beiden	voor één van beiden
b.	te grote snelheid	voor beiden	voor één van beiden

Duid aan op het antwoordformulier.

Correct: **86%**

Voorbeeldopgave 1 is de gemakkelijkste voorbeeldopgave. Bij deze opgave moet de leerling in een niet al te complexe narratieve tekst de informatie op een overzichtelijke manier ordenen om de vraag juist te kunnen beantwoorden. Uiteindelijk duidt 86 procent van de leerlingen de juiste oplossing aan. Een leerling die net de eindtermen bereikt, de zogenaamde cesuurleerling, moet deze eerste voorbeeldopgave goed beheersen.

VOORBEELDOPGAVE 2: HAIKU – SAISON

Een haiku is een heel kort gedicht dat bestaat uit drie regels van respectievelijk vijf, zeven en vijf lettergrepen. Over welk seizoen gaat deze haiku?

- A de lente
- B de zomer
- C de herfst
- D de winter

Duid aan op het antwoordformulier.

A:13%; B:3%; **C:71%**; D: 0%

Voor voorbeeldopgave 2 vragen we de leerling om bij een eenvoudige artistiek-literaire tekst het globale onderwerp aan te geven. Iets meer dan zeven op 10 leerlingen geeft het juiste antwoord. De cesuurleerling moet deze opgave voldoende beheersen. Dit betekent dat de cesuurleerling bij deze opgave al iets vaker in de fout mag gaan dan bij de vorige opgave.

VOORBEELDOPGAVE 3: MONTÉLIMAR

Dit jaar gaan jullie op vakantie naar Montélimar, een stad in Zuid-Frankrijk. Om jullie reis wat voor te bereiden, heb je een audiogids gedownload.

De audiogids heeft je overtuigd! Je hebt nog meer zin gekregen om naar Montélimar te vertrekken en je zoekt daarom op de site van l'Office de Tourisme de Montélimar wat extra informatie. Zowel de audiogids als de toeristische brochure raden je deze twee musea aan:

» Musées & visites à Montélimar

Le Musée du Nougat
Arnaud Soubeyran

Ce musée plonge le visiteur dans un décor riche en souvenirs et découvertes. Cheminant au cœur de la fabrication, la visite est un moyen exceptionnel de connaître le nougat et son univers.

Palais des Bonbons et du Nougat
Maison du jouet

Sur plus de 1600m2, découvrez le monde magique des bonbons et des jouets. Tout un monde de douceurs où se mêlent sucre, bonbons, chocolat, le fameux nougat de Montélimar avec sa fabrique et une gigantesque collection de jouets.

Vergelijk de informatie in de brochure met de informatie van de audiogids.

- a. Voor een bezoek aan le Musée du Nougat geeft de **brochure** je de **meest praktische** informatie.
- b. Om te weten wat je allemaal kunt ontdekken in le Palais des Bonbons et du Nougat, geeft de **brochure** je de **meest volledige** informatie.

ja	ja
nee	nee

Duid aan op het antwoordformulier.

Correct: **66%**

Bij voorbeeldopgave 3 moet de leerling informatie uit een niet al te complex luisterfragment vergelijken met informatie uit een brochure en daarbij een correcte beoordeling geven over de bruikbaarheid van de informatie. Deze opgave beantwoordt 66 procent van de leerlingen juist. Ook deze opgave moet de cesuurleerling voldoende onder de knie hebben, maar mag hij al iets vaker fout maken.

VOORBEELDOPGAVE 4: SEL

Ben jij ook zo'n geweldige fan van musicals? Nee? Dit fragment zal je misschien overtuigen... Het fragment werd opgenomen voor het "Mobile Film Festival". Jongeren zonden filmpjes in die maximum één minuut duren en gemaakt werden met een gsm.

Waarom wil het meisje vertrekken?

- A Hij draait altijd rond de pot.
- B Hij heeft haar bedrogen.
- C Zij droomt van iemand anders.
- D Zij voelt zich nutteloos.

Duid aan op het antwoordformulier.

A:13%; B:17%; C:11%; **D: 59%**

Bij voorbeeldopgave 4 verwachten we dat de leerling de hoofdgedachte achterhaalt in een niet al te complexe artistiek-literaire tekst. Bijna 60 procent van de leerlingen beëindigt deze taak succesvol. Deze opgave ligt volledig boven de cesuur. Dit wil zeggen dat de cesuurleerling deze opgave nog niet onder de knie moet hebben.

VOORBEELDOPGAVE 5: AUPRÈS DE MA BLONDE

Je bekijkt nu een anti-tabaksspotje.

Aan het einde van het spotje hoor je de verteller zeggen:

« Elle lui a brisé le cœur. »

Wie is « elle »?

Noteer je antwoord op het antwoordformulier.

Correct: **49%**

In voorbeeldopgave 5 vragen we de leerling om in een eenvoudige artistiek-literaire tekst de gedachtegang te volgen. Iets minder dan de helft van de leerlingen (49%) beantwoordt deze vraag juist. De cesuurleerling moet deze opgave niet beheersen.

VOORBEELDOPGAVE 6: AUPRÈS DE MA BLONDE

Je bekijkt nu een anti-tabaksspotje. deze enquête levert stoppen met roken heel wat voordelen op.

En **arrêtant** de fumer, je voudrais :

	PAS DU TOUT	UN PEU	ASSEZ	BEAUCOUP
1. protéger ma santé	☐	☐	☐	☐
2. vivre au mieux ma grossesse	☐	☐	☐	☐
3. retrouver une bonne condition physique	☐	☐	☐	☐
4. retrouver le goût et l'odorat	☐	☐	☐	☐
5. faire des économies	☐	☐	☐	☐
6. être mieux dans ma peau	☐	☐	☐	☐
7. faire plaisir à mes proches	☐	☐	☐	☐
8. ne plus être dépendant(e)	☐	☐	☐	☐
9. mieux respirer	☐	☐	☐	☐
10. ne plus être imprégné(e) de l'odeur du tabac	☐	☐	☐	☐

Geef twee voordelen voor het hoofdpersonage die aan bod komen in het fragment.

Noteer je antwoord op het antwoordformulier.

Correct: **37%**

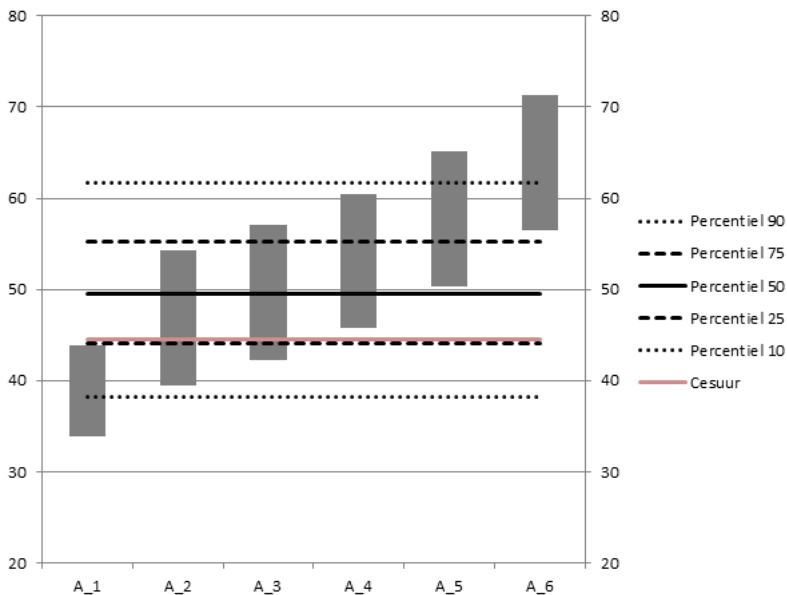
Voorbeeldopgave 6 is de moeilijkste van deze zes toetsvragen. Het is een structurerende opgave bij dezelfde eenvoudige artistiek-literaire tekst als bij voorbeeldopgave 5. Bij deze vraag geeft 37 procent van de leerlingen het juiste antwoord. Ook deze vraag moet de cesuurleerling niet meer kunnen.

WAT KUNNEN DE ASO-LEERLINGEN?

In Figuur 13 plaatsen we de voorbeeldopgaven uit de aso-toets samen met de cesuur en de prestaties van de percentielleerlingen op één meetschaal. Elke opgave geven we in deze figuur weer als een balkje dat op de onderliggende meetschaal is geplaatst. Op deze meetschaal behaalt de gemiddelde leerling een score van 50. De onderkant van het balkje geeft het punt op de meetschaal aan waarop een leerling deze opgave voldoende beheerst. De bovenkant van het balkje geeft het punt aan waarboven een leerling een goede beheersing van de opgave heeft. Op de figuur is met een lichtgrijze lijn aangeduid waar op de meetschaal de cesuurleerling gesitueerd is. Het prestatieniveau van leerlingen die op een bepaalde plaats in de leerlingengroep gesitueerd zijn, de zogenaamde percentielleerlingen, kan men eveneens op deze figuur aflezen.

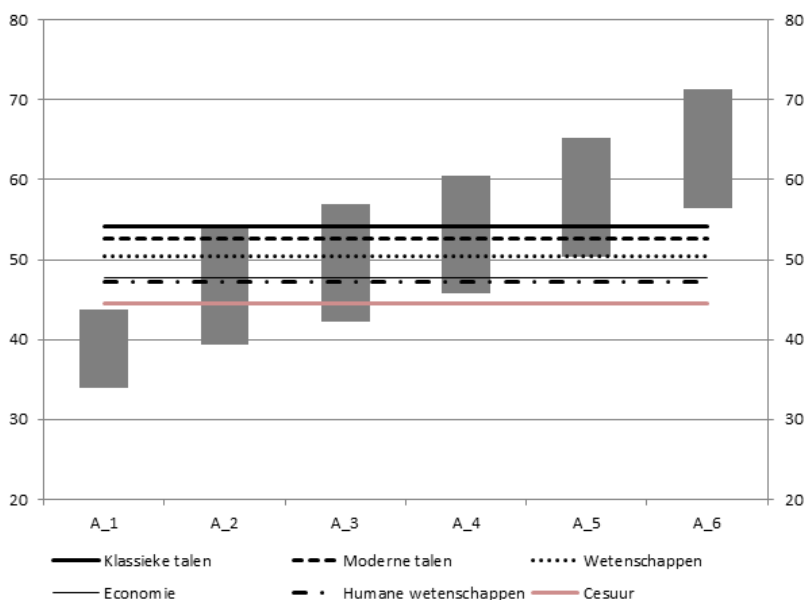
Zo kunnen we uit Figuur 13 onder andere afleiden dat de **percentiel 10-leerling** enkel de eerste opgave onder de knie heeft. Deze leerling slaagt er dus wel in de informatie uit twee verhalen van een verkeersongeval te ordenen, maar met alle andere voorbeeldopgaven ondervindt deze leerling nog te veel problemen om ze met een voldoende grote kans tot een goed einde te brengen. De **percentiel 25-leerling** valt bijna perfect samen met de cesuurleerling die net het minimum beheerst dat de eindtermen aangeeft. Deze leerling beheerst de eerste voorbeeldopgave goed en de twee volgende, waarbij enerzijds het thema van een gedicht bepaald moet worden en anderzijds informatie beoordeeld moet worden, voldoende. De **mediaan-leerling**, die overeenkomt met de percentiel 50-leerling, slaagt er bijkomend in om in te schatten wat de hoofdgedachte van het musicalfragment is. De **percentiel 75-leerling** zal op zijn beurt voldoende mee zijn in het anti-tabaksspotje om te kunnen inschatten naar wie of wat het voornaamwoord 'elle' verwijst en toont op die manier dat hij of zij in staat is de gedachtegang van het spotje te volgen. Bovendien heeft deze leerling een duidelijk goede beheersing van de eerste twee voorbeeldopgaven. De **percentiel 90-leerling**, ten slotte, heeft de eerste vier opgaven goed onder de knie en de twee laatste voldoende. Hij is dus ook in staat om na te gaan welke mogelijke voordelen van het stoppen met roken effectief aan bod zijn gekomen in de tekst.

Figuur 13 – Beheersingsniveau voorbeeldopgaven – Frans luisteren aso

Ook voor de leerlingen uit de verschillende optiegroepen kunnen we nagaan hoe zij gemiddeld genomen presteren op de voorbeeldopgaven. Daarbij dienen we op te merken dat we de optiegroep bepaalden op basis van de eerste pool van de studierichting van de leerlingen (zie Hoofdstuk 3). In Figuur 14 plaatsen we de prestaties van de leerlingen uit de verschillende optiegroepen samen met de voorbeeldopgaven en de cesuur op één meetschaal. Let wel, het gaat hier om de ruwe verschillen in prestaties tussen de optiegroepen waarbij geen rekening gehouden is met de mogelijk verschillende samenstelling van de optiegroepen voor een aantal andere achtergrondvariabelen (zoals bijvoorbeeld thuistaal, SES,...).

Uit Figuur 14 leiden we af dat de leerlingen uit humane wetenschappen en de leerlingen uit economie de twee moeilijkste voorbeeldopgaven gemiddeld genomen nog niet onder de knie hebben. Daartegenover staat dat ze geen problemen hebben met de eerste voorbeeldopgave. De volgende drie voorbeeldopgaven hebben deze leerlingen gemiddeld genomen ook voldoende onder de knie. Gemiddeld genomen beheersen de leerlingen uit wetenschappen naast de eerste vier voorbeeldopgaven ook voorbeeldopgave 5 voldoende. Voor de leerlingen uit moderne talen en klassieke talen blijkt dat ze de eerste vier voorbeeldopgaven beter beheersen dan de gemiddelde leerling uit de andere optiegroepen. De laatste voorbeeldopgave gaat echter ook nog voor de gemiddelde leerling uit moderne talen en klassieke talen zijn petje te boven. Terwijl uit voorgaande analyses, waarbij we een aantal achtergrondkenmerken meenamen, is gebleken dat het verschil in prestaties tussen moderne talen en klassieke talen wel degelijk significant is, blijkt de beheersing vertaald in concrete voorbeeldopgaven niet zo sterk te verschillen.

Figuur 14 – Beheersingsniveau voorbeeldopgaven – Frans luisteren aso per optiegroep

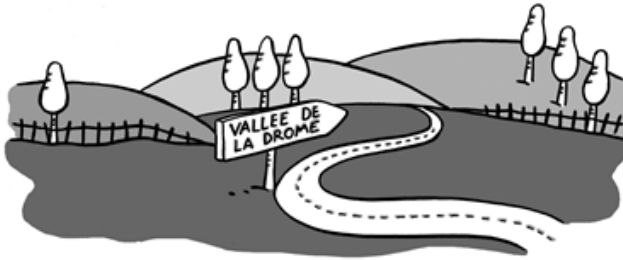

VOORBEELDOPGAVEN KSO EN TSO EN HET VERWACHTE PRESTATIENIVEAU

VOORBEELDOPGAVE 1: NOUGAT

Je bent op vakantie in Montélimar, een stad in Zuid-Frankrijk, die bekend is voor haar nougat (een soort snoep). Je ouders hebben een audiogids gedownload om samen te beluisteren in de wagen.

In welke eeuw duikt de nougat op in de vallei van de Drôme?

- A. au 5ème siècle
- B. au 7ème siècle
- C. au 10ème siècle
- D. au 17ème siècle

Duid aan op het antwoordformulier.

A: 0%; B: 1%; C: 8%; **D: 90%**

In voorbeeldopgave 1 moet de leerling een specifiek stukje informatie uit een niet al te complexe informatieve tekst selecteren. De tekst bij deze opgave is een audiofragment. De meeste leerlingen (90%) lossen deze opgave goed op. Een leerling die net de cesuur bereikt, moet deze eerste voorbeeldopgave goed beantwoorden.

VOORBEELDOPGAVE 2: BOULANGERIE RENARD

Je bekijkt nu een filmpje over Boulangerie Renard.

In dit filmpje komen verschillende onderwerpen aan bod.

Zet ze in de juiste volgorde.

- A de kwaliteit van hun vakmanschap
- B hun voorstellen voor belangrijke feestdagen
- C hun aanbod voor privéfeestjes

..... = ... = ...

Noteer je antwoord op het antwoordformulier.

Correct: **81%**

Voor voorbeeldopgave 2 moet de leerling de gedachtegang volgen in een eenvoudig informatief videofilmpje. Uiteindelijk geeft 81 procent van de leerlingen bij deze vraag het juiste antwoord. Ook voor de tweede voorbeeldopgave verwachten we dat de cesuurleerling deze vrij goed beheerst.

VOORBEELDOPGAVE 3: DANSE

Je hoort Sabrina Del Gallo aan het woord in een interview. Ze danst voor « Compagnie Ninchaps », een Frans balletgezelschap.

Opgelet: je hoort de vraag niet, enkel het antwoord.

Waarover ging de vraag?

- A over haar dansstijl
- B over haar opleiding
- C over haar toekomstplannen
- D over haar voorstelling

Duid aan op het antwoordformulier.

A: 5%; B: 6%; **C: 80%**; D: 9%

Bij voorbeeldopgave 3 moet de leerling het globale onderwerp bepalen in een niet al te complexe informatieve tekst met visuele ondersteuning. Deze opgave beantwoordt vier vijfde van de leerlingen juist. De cesuurleerling moet ook deze opgave nog redelijk goed beheersen.

VOORBEELDOPGAVE 4: CLAUDE LELOUCH

Claude Lelouch, één van de grote Franse regisseurs, vertelt over een filmscène.
Waarom vertelt Claude Lelouch over deze filmscène?

- A Hij wil aanwijzingen geven voor de remake van deze filmscène.
- B Hij wil de filmscène beschrijven die hem het meest heeft geraakt.
- C Hij wil uitleggen hoe deze filmscène zijn werk heeft beïnvloed.
- D Hij wil vertellen waarom de actrice door deze filmscène beroemd is geworden.

Duid aan op het antwoordformulier.

A: 2%; **B: 78%**; C: 8%; D: 12%

In voorbeeldopgave 4 vragen we de leerling om van een niet al te complexe narratieve tekst het globale onderwerp te bepalen. Bij deze tekst is er visuele ondersteuning. Bijna 80 procent van de leerlingen beantwoordt deze opgave juist. De cesuurleerling heeft al iets minder kans deze juist op te lossen, maar toch moet deze opgave nog beheerst worden om de eindtermen te bereiken.

VOORBEELDOPGAVE 5: BOULANGERIE RENARD

Je bekijkt nu een filmpje over Boulangerie Renard. Je lust graag speculaas. Wanneer kun je dat kopen bij Boulangerie Renard?

- A toute l'année
- B en été
- C en automne
- D en hiver

Duid aan op het antwoordformulier.

A: 7%; B: 20%; C: 2%; **D: 71%**

Voor voorbeeldopgave 5 moet de leerling relevante informatie selecteren uit hetzelfde eenvoudige informatieve videofragment als in voorbeeldopgave 2. Iets meer dan 70 procent van de leerlingen brengt deze opgave tot een goed einde. Bij deze opgave moet de cesuurleerling een voldoende grote kans hebben om de opgave juist op te lossen. Het kan echter al wat vaker voorvallen dat ze toch eens in de fout gaan bij deze opgave of opgaven met een gelijkaardige moeilijkheidsgraad.

VOORBEELDOPGAVE 6: BOULANGERIE RENARD

Je bekijkt nu een filmpje over Boulangerie Renard. Wat is de bedoeling van dit filmpje?

- A je aansporen om bakker te worden
- B je aanzetten om klant te worden van de bakkerij
- C je informeren over het bakkersberoep
- D je vertellen over de geschiedenis van de bakkerij

Duid aan op het antwoordformulier.

A: 1%; **B: 63%**; C: 28%; D: 7%

In voorbeeldopgave 6 moet de leerling bij dezelfde eenvoudige informatieve tekst met visuele ondersteuning als in voorbeeldopgave 2 het algemene doel onderscheiden. Dit wil in feite zeggen dat de leerling moet aangeven dat, ondanks het informatieve karakter van het fragment, het uiteindelijke doel ervan is om klanten te werven. Iets meer dan 60 procent van de leerlingen kan deze opgave goed oplossen. Ook deze opgave moet de cesuurleerling voldoende onder de knie hebben.

VOORBEELDOPGAVE 7: SLAM

Een slam is een soort liedje dat “gezegd” wordt in plaats van gezongen. De teksten zijn vaak erg poëtisch. Dit is er eentje van Grand Corps Malade. Je hoort enkel het begin.

Grand Corps Malade maakt een vergelijking in zijn tekst. Waarmee vergelijkt hij « les histoires d’amour »? Je mag antwoorden in het Frans of het Nederlands.

Noteer je antwoord op het antwoordformulier.

Correct: **65%**

Bij voorbeeldopgave 7 vragen we de leerling om van een eenvoudig artistiek-literair fragment het globale onderwerp te bepalen. Bij deze opdracht is er visuele ondersteuning. Bijna twee derde van de leerlingen lost deze opgave juist op. Voor deze opgave geldt evenzeer dat de cesuurleerling deze voldoende moet beheersen.

VOORBEELDOPGAVE 8: NOUGAT

Je bent op vakantie in Montélimar, een stad in Zuid-Frankrijk, die bekend is voor haar nougat (een soort snoep). Je ouders hebben een audiogids gedownload om samen te beluisteren in de wagen.

De gidsen vertellen een legende over de nougat, « une petite histoire du nougat ». Wat verklaart deze legende?

- A waar de naam « nougat » vandaan komt
- B waarom kinderen zo graag nougat eten
- C wie de nougat heeft uitgevonden
- D hoe de eerste nougat werd klaargemaakt

Duid aan op het antwoordformulier.

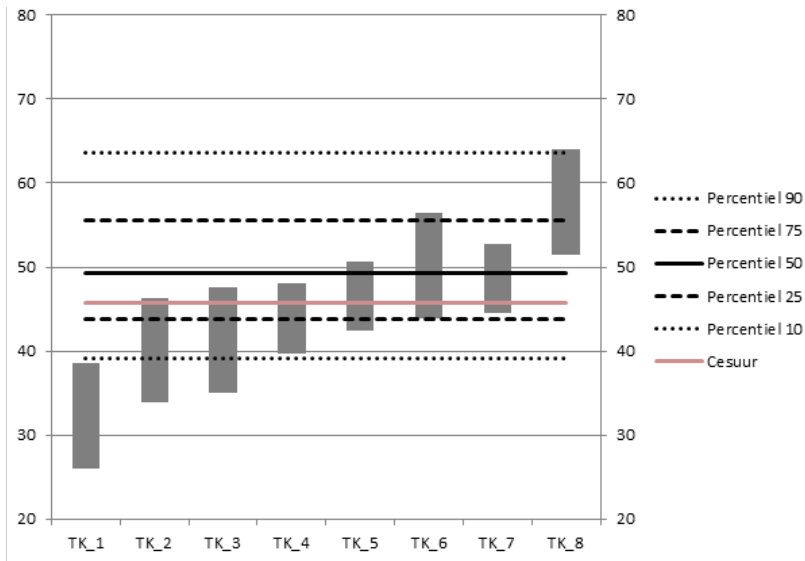
A: 46%; B:5%; C:13%; D: 35%

In voorbeeldopgave 8 gaat het erom dat de leerling de hoofdgedachte van het niet al te complexe narratieve filmfragment moet achterhalen, waarbij de leerlingen op het verkeerde been gezet worden door de laatste afleider. Iets minder dan de helft van de leerlingen beantwoordt deze opgave succesvol. Deze opgave gaat verder dan het minimumniveau van de eindtermen en moet de cesuurleerling dus nog niet beheersen.

Wat kunnen de kso- en tso-leerlingen?

In Figuur 15 vatten we prestaties van de kso- en tso-leerlingen op de voorbeeldopgaven op dezelfde manier samen als voor het aso.

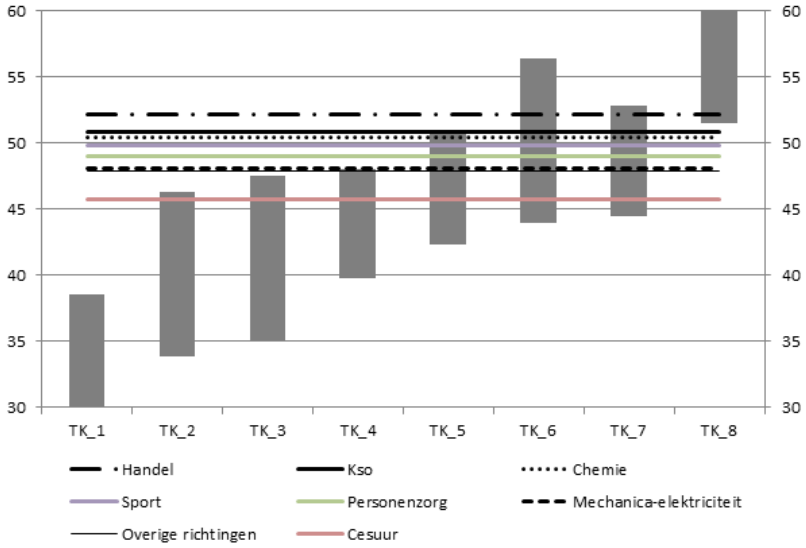
Uit de figuur blijkt dat voor deze toets de **percentiel 10-leerling** enkel de eerste opgave goed onder de knie heeft. Deze leerling slaagt er dus goed in een specifiek element uit een tekst te selecteren. De volgende twee voorbeeldopgaven beheerst deze leerling voldoende. Hij kan dus ook een specifieke gedachtegang reconstrueren en het globale onderwerp van een niet al te complex informatief fragment bepalen. De andere opgaven gaan voor deze leerling nog te ver. De **percentiel 25-leerling** daarentegen heeft voorbeeldopgave 4 en 5 ook voldoende onder de knie. Dit betekent dat de leerling het thema kan bepalen van een niet al te complex verhaal en relevante informatie kan selecteren uit een filmpje over een bakkerij. De **mediaan-leerling** maakt een duidelijke sprong in de beheersing van de voorbeeldopgaven. Deze leerling ondervindt weinig problemen met de eerste vier opgaven en heeft ook de volgende drie voorbeeldopgaven voldoende onder de knie. Enkel met de laatste voorbeeldopgave, waarbij de leerlingen het globale thema moeten achterhalen in een niet al te complex verhaal, ervaart deze leerling duidelijk nog moeite. De **percentiel 75-leerling** kan de eerste zeven voorbeeldopgaven tot een goed einde brengen. De laatste opgave heeft deze leerling al wel voldoende onder de knie, maar er is nog ruimte voor verbetering. Ten slotte weet de **percentiel 90-leerling** wel raad met alle voorbeeldopgaven: de beheersing van al deze opgaven is goed.

Figuur 15 – Beheersingsniveau voorbeeldopgaven – Frans luisteren kso en tso

Ook voor het kso en tso kunnen we voor elke optiegroep nagaan hoe de leerlingen gemiddeld genomen presteren op de voorbeeldopgaven (Figuur 16). Daarbij moeten we opmerken dat de optiegroep voor het kso en tso bepaald werd op basis van het studiegebied van de studierichting die de leerling volgt. Net zoals bij de analyses voor aso gaat het hier om de ruwe verschillen in prestaties tussen de optiegroepen waarbij geen rekening gehouden is met de mogelijk verschillende samenstelling van de optiegroepen voor een aantal andere achtergrondvariabelen (zoals bijvoorbeeld thuistaal, SES,...).

Ondanks de duidelijke verschillen in gemiddelde prestaties tussen de leerlingen uit de verschillende optiegroepen, en zeker de minder goede prestaties van de leerlingen uit mechanica-elektriciteit en van de groep ‘overige tso-studierichtingen’, blijkt de beheersing vertaald in concrete voorbeeldopgaven niet zo sterk te verschillen. We zien voornamelijk dat leerlingen uit verschillende optiegroepen geleidelijk aan betere prestaties vertonen maar dat er geen grote sprongen voorkomen.

Figuur 16 – Beheersingsniveau voorbeeldopgaven – Frans luisteren kso en tso per optiegroep

4.3 Samenvatting leerlingenprestaties voor Frans luisteren

In het aso behaalt 72 procent van de leerlingen de geselecteerde eindtermen aso voor Frans luisteren. In het tso beheerst 63 procent van de leerlingen de eindtermen Frans luisteren voor het kso en tso. In het kso is dit voor 68 procent van de leerlingen het geval.

Als we het percentage leerlingen dat de eindtermen voor Frans luisteren beheerst meer gedetailleerd bestuderen, zien we duidelijk dat er verschillen zijn tussen bepaalde groepen van leerlingen. Dit stellen we zowel vast voor het aso als voor het kso en tso. In onderstaand overzicht sommen we de kenmerken op waarvoor we een samenhang konden vaststellen in onze analyses. Zoals eerder uitgelegd, is het echter niet mogelijk om causaliteit vast te stellen.

Een aantal leerlingkenmerken vertonen zowel in het aso als in het kso en tso samenhang met de resultaten voor Frans luisteren. Dit vinden we onder andere voor een aantal meer algemene leerlingkenmerken zoals optiegroep, aantal boeken thuis en dyslexie. Verder stellen we ook voor thuistaal en de mate van contact met Frans buiten de school een samenhang vast. Hetzelfde geldt voor een aantal kenmerken met betrekking tot de houding van leerlingen en hun gezin ten opzichte van Frans. Tot slot vinden we een samenhang met het diploma van de leerkracht en de taal die tijdens de lessen Frans gesproken wordt.

Daarnaast blijkt dat we voor een aantal variabelen een samenhang vinden met de prestaties voor Frans luisteren in het aso, terwijl die in het kso en tso niet zijn vastgesteld. Meer concreet gaat het om de kenmerken geslacht, schoolse achterstand, sociaal-economische status van het gezin, cognitief stimulerend thuis klimaat en aanvang van het onderwijs Frans. Omgekeerd vertonen een aantal variabelen enkel voor het kso en tso een samenhang met de prestaties. Zo vinden we een duidelijke samenhang met de spreektaal met de vrienden, de woonplaats en het aantal uren dat de leerlingen Frans krijgen.

Tot slot gingen we ook de verschillen tussen scholen na. Als we kijken naar de ruwe resultaten blijken er in het aso meer verschillen te zijn tussen scholen dan in het kso en tso. Voor het kso en tso verdwijnen de verschillen als we een aantal kenmerken van de leerlingen en hun scholen meenemen. Voor het aso blijven er nog een aantal scholen over waarvoor de prestaties afwijken van de andere scholen.

4.4 Frans spreken

Aangezien er voor Frans spreken evenzeer verschillende eindtermen gelden voor het aso enerzijds en voor het kso en tso anderzijds ontwikkelden we ook voor de praktische proef Frans spreken twee versies.

Bij de uitwerking van beide praktische proeven is ervoor gekozen om per geselecteerde eindterm één opdracht te ontwikkelen. Per opdracht kregen de leerlingen een gestructureerd instructieblad, aangevuld met tekeningen of extra informatie als steun. Tijdens de voorbereiding mochten de leerlingen hierop ook sleutelwoorden noteren. Voor de uitwerking van de drie aso-opdrachten kozen we voor het Frans als instructietaal, gebruik makend van eenvoudige en functionele formuleringen. De opdrachten voor het kso en het tso waren daarentegen in het Nederlands opgesteld opdat de leerlingen niet gehinderd zouden zijn door het foutief begrijpen van de opdrachten. In de instructies van beide opdrachten waren een aantal relevante woorden in het Frans opgenomen die de leerlingen konden gebruiken tijdens de spreekproef. Op die manier wilden we de noodzakelijke Franse woordenschat aanreiken om de spreekopdrachten tot een goed einde te kunnen brengen.

Zowel bij de praktische proef voor het aso als bij de praktische proef voor het kso en het tso koppelden we aan elke opdracht specifieke doelstellingen. Het ging hier zowel om inhoudelijke doelstellingen als om doelstellingen op het vlak van vlotheid en tempo. Per doelstelling konden de leerlingen een aantal 'punten' scoren op één aspect of op meerdere deelaspecten. In samenspraak met experts legden we op voorhand vast hoeveel punten de leerlingen minimaal moesten scoren om de doelstellingen daadwerkelijk te beheersen. De eigenlijke beoordeling gebeurde telkens door externe beoordelaars, op basis van opnames die de toetsassistent maakte tijdens de afname. Deze externe beoordelaars gaven naast de evaluaties per opdracht ook een proefoverschrijdende beoordeling met betrekking tot enkele taalkundige aspecten, namelijk lexicale reikwijdte, lexicale vormcorrectheid, morfosyntactische reikwijdte, morfosyntactische vormcorrectheid en uitspraak. Voor de proefoverschrijdende beoordeling formuleerden we geen doelstellingen en legden we evenmin een 'cesuur' vast. Omwille van de gebruikte categorieën bij de beoordeling van de proefoverschrijdende criteria kunnen we wel aangeven hoeveel leerlingen per aspect 'voldoende' scoren.

Hieronder bespreken we de resultaten voor Frans spreken. Eerst zullen we ingaan op de prestaties van de leerlingen van het aso. Vervolgens komen de prestaties van de leerlingen uit het kso en tso aan bod. We zullen de resultaten ook steeds opsplitsen naar optiegroep. We brengen daarbij even in herinnering dat in het aso de optiegroep bepaald is op basis van de eerste pool van de studierichting. Voor het kso en tso is een opdeling in optiegroepen gemaakt op basis van studiegebied.

ASO

Aangezien we voor het aso drie eindtermen selecteerden, ontwikkelden we voor deze onderwijsvorm drie spreekopdrachten.

Eindterm 18 (aso)

Voor Eindterm 18 - *informatie geven bij documenten zoals een afbeelding, een formulier, een gebruiksaanwijzing, een ontwerp, een prijsofferte* - ontwikkelden we een spreekopdracht in verband met een solidariteitsactie. De taalkaak bestond erin dat de leerlingen uitleg moesten geven bij een folder aan een geïnteresseerde klant zodat deze laatste wist wat het doel was van de solidariteitsactie en welke de stappen waren om hieraan mee te werken. Bij deze opdracht formuleerden we drie inhoudelijke doelstellingen: de leerling kan efficiënt uitleg geven bij een folder, de leerling kleedt de uitleg in en de leerling kan bijkomende informatie geven bij een folder. Daarnaast formuleerden we één doelstelling op het vlak van vlotheid: de leerling drukt zich voldoende vlot uit bij het uitleg geven bij een folder. Tabel 11 toont de resultaten voor de vier doelstellingen.

De tabel toont dat de meeste aso-leerlingen zich vlot kunnen uitdrukken in het Frans. De tabel maakt wel duidelijk dat heel wat aso-leerlingen moeite ondervinden bij het inkleden van een uitleg. De resultaten voor de andere twee doelstellingen liggen tussen deze twee uitersten in. Verder kunnen we uit de tabel opmaken dat de leerlingen uit humane wetenschappen voor de verschillende doelstellingen lager scoren dan het gemiddelde van de totale steekproef. De leerlingen uit klassieke talen presteren zeer goed in vergelijking met de andere optiegroepen: op de verschillende doelstellingen behalen zij de hoogste of op één na hoogste scores. Op de eerste doelstelling scoren enkel de leerlingen uit moderne talen zeer gelijkaardig. Voor de vierde doelstelling behalen de leerlingen uit economie en de leerlingen uit moderne talen gelijkaardige resultaten.

Tabel 11: Percentage aso-leerlingen dat voldoende scoort op de doelstellingen bij eindterm 18

	De leerling kan efficiënt uitleg geven bij een folder.	De leerling kleedt de uitleg in.	De leerling kan bijkomende informatie geven bij een folder.	De leerling drukt zich voldoende vlot uit bij het uitleg geven bij een folder.
<i>Totale steekproef</i>	71	53	70	84
<i>Economie</i>	66	53	68	88
<i>Humane wetenschappen</i>	67	48	68	74
<i>Klassieke talen</i>	82	59	81	90
<i>Moderne talen</i>	83	54	73	88
<i>Wetenschappen</i>	67	51	65	83

Eindterm 20 (aso)

Voor de opdracht bij Eindterm 20 - de leerlingen kunnen een beredeneerde mening of conclusie naar voor brengen bij eenvoudige beluisterde en niet al te complexe gelezen informatieve, prescriptieve, narratieve en argumentatieve teksten – vonden we inspiratie in een contract dat zakgeld reguleert. De leerlingen kregen de opdracht om een lid van een discussiegroep te spelen die een betoog houdt pro of contra het principe van dergelijk contract. Bij deze opdracht beoordeelden de experts of de leerlingen een beredeneerde mening kunnen formuleren en structureren. Daarnaast keken ze naar de vlotheid bij het formuleren van die beredeneerde mening. Ongeveer 11% van de leerlingen voerde de opdracht niet correct uit omdat ze niet spraken over het zakgeldcontract maar eerder over zakgeld. De resultaten voor de leerlingen die de opdracht wel correct uitvoerden, kan men aflezen in Tabel 12.

In de tabel valt op dat heel wat aso-leerlingen opnieuw goed scoren op vlotheid. Ook een stelling innemen en motiveren is voor de meeste aso-leerlingen geen probleem. Daartegenover staat dat ongeveer een derde van de aso-leerlingen zijn/haar mening niet voldoende kan structureren. Opnieuw blijken er verschillen te zijn tussen de optiegroepen in het aso. Op de tweede en derde doelstelling behalen de leerlingen uit humane wetenschappen de minst goede resultaten, terwijl de leerlingen uit klassieke talen op deze doelstellingen het best presteren.

Tabel 12: Percentage aso-leerlingen dat voldoende scoort op de doelstellingen bij eindterm 20

	De leerling kan een beredeneerde mening formuleren.	De leerling kan zijn mening structureren.	De leerling drukt zich voldoende vlot uit bij het formuleren van een beredeneerde mening.
<i>Totale steekproef</i>	95	59	83
<i>Economie</i>	96	56	88
<i>Humane wetenschappen</i>	96	48	74
<i>Klassieke talen</i>	96	68	94
<i>Moderne talen</i>	100	56	78
<i>Wetenschappen</i>	93	64	80

Eindterm 23 (aso)

De laatste opdracht ontwikkelden we voor Eindterm 23 - *de leerlingen kunnen een relatief complex rechtstreeks gesprek - zoals een conversatie, een vraaggesprek, een discussie - beginnen, onderhouden en afronden*. Bij deze opdracht kregen de leerlingen de taak om een gesprek te voeren met een autobestuurder die hen een lift wil geven. De inhoudelijke doelstellingen bij deze opdracht waren: de leerling respecteert gespreksconventies in een gesprek met een onbekende, de leerling kan een relatief complex gesprek met een onbekende actief onderhouden door inhoudelijke input te leveren en de leerling kan een relatief complex gesprek met een onbekende reactief onderhouden door inhoudelijk te reageren op wat de automobilist zegt of vraagt. Daarnaast evalueerden de beoordelaars de vlotheid. Tabel 13 toont de resultaten voor deze doelstellingen.

Opnieuw valt op dat de doelstelling op het vlak van vlotheid door een groot aantal leerlingen gehaald wordt. Verder zijn ook de verschillen tussen de doelstellingen op het vlak van inhoudelijke beoordeling opmerkelijk. Ongeveer vier vijfde van de leerlingen kan een gesprek actief of reactief onderhouden. Daartegenover staat dat iets minder dan de helft van de leerlingen gespreksconventies zoals het voutsvoeren respecteert. Ook bij deze eindterm zijn er verschillen tussen de optiegroepen: bij de doelstellingen 2, 3 en 4 onderscheiden de leerlingen uit klassieke talen zich op een positieve manier.

Tabel 13: Percentage aso-leerlingen dat voldoende scoort op de doelstellingen bij eindterm 23

	De leerling respecteert gespreksconventies in een gesprek met een onbekende.	De leerling kan een relatief complex gesprek met een onbekende actief onderhouden door inhoudelijke input te leveren.	De leerling kan een relatief complex gesprek met een onbekende reactief onderhouden door inhoudelijk te reageren op wat de automobilist zegt of vraagt.	De leerling drukt zich voldoende vlot uit bij het voeren van een gesprek.
Totale steekproef	46	80	83	75
<i>Economie</i>	44	81	79	75
<i>Humane wetenschappen</i>	45	74	82	69
<i>Klassieke talen</i>	52	89	93	89
<i>Moderne talen</i>	51	78	84	80
<i>Wetenschappen</i>	42	78	81	71

Proefoverschrijdend (aso)

Tabel 14 toont de resultaten voor de proefoverschrijdende aspecten. Als we inzoomen op de algemene percentages, valt enerzijds het resultaat bij morfosyntactische vormcorrectheid op: minder dan de helft van de leerlingen blijkt goed te zijn in zaken zoals de vorming van de werkwoorden, volgorde van woorden en zinsdelen, keuze van het hulpwerkwoord, keuze van 'pronoms relatifs', keuze van 'pronoms personnels', keuze van 'indicatif-subjonctif', ... Anderzijds blijkt dat bij de meeste leerlingen de uitspraak het luisteren niet verstoort. Voor lexicale vormcorrectheid en reikwijdte en voor morfosyntactische reikwijdte krijgt bijna twee derde van de leerlingen een voldoende of meer.

Verder blijkt uit de tabel dat de leerlingen uit klassieke talen de beste scores behalen op de vijf aspecten. De leerlingen uit moderne talen scoren voor lexicale reikwijdte, morfosyntactische reikwijdte, morfosyntactische vormcorrectheid en uitspraak beter dan gemiddeld. De leerlingen uit humane wetenschappen behalen dan weer de minst goede resultaten, al zijn hun resultaten voor uitspraak en lexicale vormcorrectheid zo goed als gelijk aan die van de leerlingen uit economie.

Tabel 14: Percentage aso-leerlingen dat voldoende scoort op de proefoverschrijdende aspecten

	<i>Lexicale reikwijdte</i>	<i>Morfosyntactische reikwijdte</i>	<i>Lexicale vormcorrectheid</i>	<i>Morfosyntactische vormcorrectheid</i>	<i>Uitspraak</i>
<i>Totale steekproef</i>	64	65	64	49	93
<i>Economie</i>	58	59	64	47	92
<i>Humane wetenschappen</i>	51	55	57	37	91
<i>Klassieke talen</i>	83	83	78	65	98
<i>Moderne talen</i>	68	68	58	60	95
<i>Wetenschappen</i>	65	65	61	45	91

Kso en tso

Voor het kso en tso selecteerden we twee eindtermen en werkten we bijgevolg ook twee spreekopdrachten uit.

Eindterm 18 (kso en tso)

Omdat de criteria voor de te produceren teksten voor het kso en tso anders zijn dan voor het aso, ontwikkelden we voor *Eindterm 18- de leerlingen kunnen informatie geven bij documenten zoals een afbeelding, een formulier, een gebruiksaanwijzing, een ontwerp, een prijsofferte* – een andere maar wel gelijkaardige spreekopdracht. Uitgangspunt is nu een folder van een nieuw soort restaurant waarbij de leerling in de rol kruipt van een jobstudent die bij de ingang van het restaurant folders uitdeelt.

Bij deze opdracht formuleerden we dezelfde vier doelstellingen als bij de spreekopdracht voor eindterm 18 voor het aso: de leerling kan efficiënt uitleg geven bij een folder, de leerling kleedt de uitleg in, de leerling kan bijkomende informatie geven bij een folder en de leerling drukt zich voldoende vlot uit bij het uitleg geven bij een folder. De resultaten voor de doelstellingen bij de opdracht voor eindterm 18 zijn weergegeven in Tabel 15.

De tabel toont dat de resultaten van de kso- en tso-leerlingen op de geformuleerde doelstellingen niet echt goed zijn. Iets meer dan de helft van de leerlingen uit het kso en het tso kan efficiënt uitleg geven bij een folder en zich daarbij voldoende vlot uitdrukken. Minder dan de helft van de kso- en tso-leerlingen kleedt de uitleg in en kan bijkomende informatie geven bij een folder. Verder kunnen we uit de tabel opmaken dat leerlingen uit mechanica-elektriciteit op doelstellingen 1, 2 en 4 de minst goede scores behalen. Voor doelstelling 3 nemen de leerlingen uit de optiegroep chemie die rol op zich. De leerlingen uit handel onderscheiden zich op een positieve manier voor vlotheid, terwijl ze ook op de eerste twee doelstellingen beter dan gemiddeld scoren.

Tabel 15: Percentage kso- en tso-leerlingen dat voldoende scoort op de doelstellingen bij eindterm 18

	De leerling kan efficiënt uitleg geven bij een folder.	De leerling kleedt de uitleg in.	De leerling kan bijkomende informatie geven bij een folder.	De leerling drukt zich voldoende vlot uit bij het uitleg geven bij een folder.
<i>Totale steekproef</i>	52	43	44	58
<i>Chemie</i>	55	45	18	55
<i>Handel</i>	53	52	43	70
<i>KSO</i>	51	49	49	63
<i>Mechanica-elektriciteit</i>	41	30	39	29
<i>Personenzorg</i>	55	39	55	55
<i>Sport</i>	50	57	43	64
<i>Andere</i>	51	39	35	57

Eindterm 21 (kso en tso)

De opdracht voor Eindterm 21 – *de leerlingen kunnen een niet al te complexe rechtstreekse conversatie voeren* – was ingebed in een autostopsituatie. De leerlingen kregen de opdracht om een gesprek te voeren met de bestuurder die hen een lift wil geven. Het opzet was dat van een transactioneel gesprek, dat wil zeggen een gesprek dat min of meer voorspelbaar is. De inhoudelijke doelstellingen bij deze opdracht waren: 'de leerling respecteert gespreksconventies in een gesprek met een onbekende', 'de leerling kan in een niet al te complex gesprek inhoudelijk reageren op de vragen van de gesprekspartner', 'de leerling kan in een niet al te complex gesprek uitvoerig ingaan op de vragen van de automobilist'. Daarnaast evalueerden de beoordelaars ook hier de vlotheid.

Tabel 16 toont dat heel wat leerlingen uit het kso en het tso in een niet al te complex gesprek kunnen reageren op de vragen van de gesprekspartner. Het uitvoerig ingaan op de vragen van de gesprekspartner en het respecteren van gespreksconventies lijkt echter voor veel leerlingen te hoog gegrepen. Ook voor de doelstelling op het vlak van vlotheid zijn de resultaten niet echt goed: minder dan de helft van de leerlingen kan een voldoende vlot gesprek voeren. Daarnaast zijn er ook bij deze opdracht verschillen tussen de optiegroepen. Opvallend is dat de leerlingen uit de optiegroep chemie bij deze opdracht de minst presterende groep vormen op de inhoudelijke doelstellingen. De leerlingen uit handel scoren beter dan gemiddeld op doelstelling 1, 2 en 4.

Tabel 16: Percentage kso- en tso-leerlingen dat voldoende scoort op de doelstellingen bij eindterm 21

	De leerling respecteert gespreksconventies in een gesprek met een onbekende.	De leerling kan in een niet al te complex gesprek inhoudelijk reageren op de vragen van de gesprekspartner.	De leerling kan in een niet al te complex gesprek uitvoerig ingaan op de vragen van de automobilist.	De leerling drukt zich voldoende vlot uit bij het voeren van een gesprek.
<i>Totale steekproef</i>	37	79	37	43
<i>Chemie</i>	18	45	27	36
<i>Handel</i>	46	84	28	55
<i>KSO</i>	40	86	23	49
<i>Mechanica-elektriciteit</i>	49	70	52	20
<i>Personenzorg</i>	29	75	46	33
<i>Sport</i>	14	92	29	50
<i>Andere</i>	19	80	38	44

Proefoverschrijdend (kso en tso)

Ook voor het kso en tso evalueerden de beoordelaars een aantal taalkundige aspecten over de verschillende opdrachten heen. Tabel 17 toont de resultaten voor deze proefoverschrijdende beoordeling.

Tabel 17: Percentage kso- en tso-leerlingen dat voldoende scoort op de proefoverschrijdende aspecten

	Lexicale reikwijdte	Morfosyntactische reikwijdte	Lexicale vormcorrectheid	Morfosyntactische vormcorrectheid	Uitspraak
<i>Totale steekproef</i>	48	38	47	38	90
<i>Chemie</i>	36	27	36	27	91
<i>Handel</i>	64	51	65	50	97
<i>KSO</i>	51	41	51	48	90
<i>Mechanica-elektriciteit</i>	25	21	25	19	78
<i>Personenzorg</i>	37	27	32	27	89
<i>Sport</i>	64	50	50	50	79
<i>Andere</i>	42	33	48	36	92

Als we inzoomen op de totale steekproef, valt op dat de meeste leerlingen uit het kso en het tso goed scoren op uitspraak. Op de andere beoordeelde aspecten scoren de leerlingen echter heel wat minder goed. Naast de algemene percentages zijn in de tabel ook de resultaten per optiegroep weergegeven. Hieruit blijkt dat de leerlingen uit handel op de vijf aspecten beter dan gemiddeld scoren. De leerlingen uit mechanica-elektriciteit behalen de minst goede resultaten.

4.5 SAMENVATTING LEERLINGENPRESTATIES VOOR FRANS SPREKEN

Wat betreft de resultaten voor de praktische proeven voor Frans spreken vallen een aantal resultaten op. De aso-leerlingen doen het algemeen genomen vrij goed. Eerst en vooral behalen zij goede resultaten voor vlotheid en uitspraak. Ook voor de meeste inhoudelijke doelstellingen zijn de resultaten vrij positief. Uitzonderingen op deze regel zijn de doelstellingen 'het kunnen inkleden van een uitleg', 'het kunnen structureren van een mening' en 'het kunnen respecteren van gespreksconventies'. Voor heel wat aso-leerlingen zijn deze doelstellingen namelijk nog te hoog gegrepen. Eveneens heeft meer dan de helft van de leerlingen moeite met de morfosyntactische reikwijdte. Ongeveer een derde van de leerlingen ervaart moeilijkheden met de lexicale en morfosyntactische reikwijdte en met de vormcorrectheid op het vlak van woordenschat.

Voor de meeste leerlingen uit het kso en het tso blijkt dat hun uitspraak, net zoals bij de leerlingen uit het aso het geval was, het luisteren niet verstoort. Ook kan een zeer grote groep van leerlingen uit het kso en het tso inhoudelijk goed reageren op de vragen van de gesprekspartner. Voor de overige doelstellingen en proefoverschrijdende oordelen zijn de resultaten echter teleurstellend. Ondanks het feit dat we voor de kso- en tso-leerlingen een praktische proef ontwikkelden in functie van de eindtermen die voor deze groep gelden, scoren minder leerlingen voldoende dan in het aso het geval is. Hierbij zou je kunnen bedenken dat het feit dat voor het kso en tso de instructies in het Nederlands werden gegeven zou kunnen meespelen. Toch lijkt ons dit niet waarschijnlijk aangezien de sleutelwoorden die de leerlingen nodig konden hebben voor de beide opdrachten steeds in het Frans waren toegevoegd.

Verder zijn er zowel in het aso als in het kso en het tso verschillen tussen de optiegroepen en studiegebieden. In het aso zijn de leerlingen uit de klassieke talen de sterkst presterende groep. Slechts voor een aantal doelstellingen komen de resultaten van de leerlingen uit moderne talen in de buurt van deze van de leerlingen uit klassieke talen. De leerlingen uit humane wetenschappen behalen de minst goede resultaten. In het kso en het tso onderscheiden de leerlingen uit handel zich bij de meeste doelstellingen en proefoverschrijdende beoordeling op een positieve manier, terwijl de leerlingen uit mechanica-elektriciteit bij heel wat doelstellingen minder goed presteren.

5. Conclusies

Deze peiling werd enerzijds afgenomen bij kso- en tso-leerlingen, voor wie dezelfde eindtermen gelden en anderzijds bij aso-leerlingen. De eindtermen voor het kso en tso zijn minder complex dan die voor het aso, en dan vooral omdat hier slechts één verwerkingsniveau, namelijk het beschrijvende, is voorzien. De eindtermen aso bevatten ook het structurerende en beoordelende niveau. In deze paragraaf geven we per getoetste vaardigheid een aantal bevindingen weer voor beide groepen leerlingen.

5.1 FRANS LUISTEREN

Behalen van de eindtermen

Wat luisteren betreft, hebben we globaal een eerder behoorlijk resultaat. Voor het aso behalen 72% van de leerlingen de eindtermen luisteren, maar met schommelingen voor de gebruikte indeling in optiegroepen van 63% voor humane wetenschappen en economie tot 87% voor moderne talen. Voor het tso landen we op 63%, met meer expliciete schommelingen van 50% in mechanica-elektriciteit tot 75% in handel. Van de leerlingen uit het kso beheerst dan weer 68% de eindtermen voor luisteren. Gezien de beperkte leerlingaantallen voor een aantal studierichtingen kunnen we ons voor kso over interne schommelingen niet uitspreken.

Het valt op dat meer dan een kwart van de aso- en kso-leerlingen en meer dan 35% van de tso-leerlingen de eindtermen – die toch minimumdoelen zijn – niet haalt. Voor het tso dienen we aan te stippen dat het aantal lestijden niet identiek is, maar varieert van twee tot vier uur per week. Voor de leerlingen met twee uren Frans liggen de scores gemiddeld op 56%, voor deze met drie uren wordt dat 69% en leerlingen met vier uren behalen 75%.

Informatie uit achtergrondvragenlijsten en samenhang met toetsprestaties

De helft van de leerlingen zegt gemotiveerd te zijn voor Frans. Als het gaat om Frans leren voor praktische doeleinden is er zelfs sprake van een behoorlijk sterke **motivatie**. Daar staat tegenover dat amper een derde van de leerlingen plezier beleeft aan het leren van Frans. Ongeveer zeven op de 10 leerlingen staan positief ten opzichte van hun leerkracht Frans. Ook de **bereidheid** om Frans te spreken buiten de school is vrij laag. Bovendien is de **taalangst** voor het spreken van Frans in de klas vrij hoog. Daarenboven **schatten** niet alle leerlingen hun Franse vaardigheden even hoog in en heeft een niet te verwaarlozen groep van leerlingen een redelijk negatief **zelfbeeld** met betrekking tot Frans. Als de leerlingen al **contact** hebben met Frans buiten de school, dan is dat hoofdzakelijk via liedjes en Franstalige films/programma's en in mindere mate door contacten via sociale media of e-mail.

Als we kijken naar de samenhang van deze kenmerken met de prestaties voor luisteren, is er een evident positief verband met een positieve **attitude** tegenover en **motivatie** voor (het vak) Frans, met een positief zelfbeeld, met een hogere inschatting van de Franse vaardigheden, met de bereidheid om niet alleen Frans te spreken in de klas maar ook daarbuiten en ook buiten school in contact te komen met Frans. **Taalangst**, zowel in de klas als buiten de school, vertoont een negatieve samenhang met de toetsprestaties.

De prestaties voor Frans luisteren van de **anderstalige leerlingen** (zonder Frans) zowel in het aso als in het kso en tso zijn duidelijk minder goed. Wanneer echter gecontroleerd wordt voor andere kenmerken, houden deze verschillen niet stand. Leerlingen met een **schoole achterstand** doen het ook minder goed, al is er wel een verschil tussen het aso en het kso en tso. Vooral de kleine groep aso-leerlingen met meer dan 1 jaar achterstand haalt duidelijk minder goede resultaten en dit verschil blijft als andere kenmerken in rekening worden gebracht. In het kso en tso presteren deze leerlingen nauwelijks verschillend van de leerlingen op leeftijd. **Meisjes** doen het beter dan **jongens**, al is dit effect eerder beperkt. Kso- en tso-leerlingen die een **getuigschrift** van de tweede graad aso hebben, doen het beter. Aso-leerlingen die van plan zijn om het volgend jaar te kiezen voor een professionele bachelor waar Frans centraal staat of een bachelor onderwijs met specificatie lager onderwijs, presteren minder goed. In het kso en tso kiezen de leerlingen die betere resultaten halen voor Frans hiervoor.

Bij de **ouders** is de **houding ten aanzien van Frans** algemeen positief. Meer dan 80% van de ouders vindt Frans een waardevol en noodzakelijk vak en ongeveer drie vierde van hen geeft aan dat je Frans nodig hebt in het beroepsleven. Deze waardering van de ouders hangt positief samen met de resultaten voor Frans. We stellen ook een duidelijke samenhang vast met het **thuismilieu**: leerlingen uit een meer cognitief stimulerende en cultureel rijke omgeving behalen betere resultaten.

Ook op het niveau van de school vallen een aantal resultaten op. Uit de beschrijvende analyses van de leerkrachtenvragenlijst blijkt dat in heel wat kso-scholen het **talenbeleid** onvoldoende is uitgewerkt. In het aso stellen we een samenhang vast met **schooltype** waarbij aso- leerlingen uit multilaterale scholen betere resultaten behalen voor Frans luisteren dan leerlingen uit aso-scholen.

5.2 FRANS SPREKEN

De aso-leerlingen behalen goede prestaties voor vlotheid, waarbij de gemiddelde scores van de verschillende proeven variëren tussen 75% en 84%, en voor het actief en reactief onderhouden van een gesprek (80% en 83%), met een uitschieter voor het formuleren van een beredeneerde mening (94%), wat toch van het beoordelend niveau is. Keerzijde is dat het geven van een efficiënte uitleg bij een folder maar bij 71% van de leerlingen lukt en het structureren van een mening lukt slechts bij 59% . Slechts 53% van de leerlingen slaagt erin een uitleg in te kleden (spontaan verder gaan dan minimale antwoord) en amper 46% respecteert de gespreksconventies. Gemiddeld 49% van de leerlingen scoort voldoende op morfosyntactische vormcorrectheid. Slechts 37% van de leerlingen van de optiegroep humane wetenschappen slaagt hierin, terwijl enkel van de optiegroepen klassieke en moderne talen meer dan 50% van de leerlingen voldoende scoort. Slechts 64% van de leerlingen slaagt voor lexicale reikwijdte en vormcorrectheid.

Wanneer we ons verder toespitsen op de resultaten van de verschillende optiegroepen in het aso, blijkt dat de leerlingen uit klassieke talen het op heel wat doelstellingen beter doen dan deze uit moderne talen. Leerlingen uit de optiegroep moderne talen doen het gemiddeld goed en af en toe iets beter dan de andere leerlingen, terwijl leerlingen uit humane wetenschappen voor een aantal doelstellingen duidelijk minder goed scoren.

In het kso en tso zijn de resultaten voor spreken problematisch: gemiddeld behalen minder dan 50% van de leerlingen de meeste beoogde doelstellingen. Alleen voor het reageren op gerichte vragen behaalt 79% een voldoende. Daarnaast blijkt dat bij de meeste leerlingen (90%) de uitspraak het luisteren niet verstoort. Voor het overige zien we vergelijkbare tendensen met het aso, maar dan telkens met aanzienlijk lagere scores. Verschillen tussen optiegroepen zijn hier nog groter, niet alleen voor vormelijke maar ook voor inhoudelijke elementen, zonder dat hier eenduidige patronen uit af te leiden zijn.

5.3 REFLECTIES

In de eerdere peiling Frans voor de eerste graad A-stroom stonden de vaardigheden lezen, luisteren en schrijven centraal. Daarbij waren de scores voor lezen duidelijk beter dan voor luisteren en werd bij schrijven het communicatieve doel wel bereikt maar waren er problemen met vormcorrectheid. Bij deze peiling in de derde graad van het secundair onderwijs aso, kso en tso blijkt luisteren minder problematisch te zijn. Daarnaast zien we dat voor de getoetste productieve vaardigheid, spreken, vormcorrectheid eveneens een werkpunt is, zowel voor het aso als voor het tso en kso.

Aangezien het onderzoek uitwijst dat er een positieve samenhang is van een positieve attitude en motivatie voor (het vak) Frans met de resultaten, kunnen we besluiten dat het zinvol is om te werken aan een (nog) grotere motivatie en positieve attitude. Het negatieve verband van taalangst met de prestaties mag op zich niet verbazen, maar de grote groep van leerlingen voor wie de drempel groot is om Frans te spreken, verdient zeker de nodige aandacht.

Als we de peilingsresultaten bekijken in het licht van de verdere studiekeuze, zien we dat de kso- en tso-leerlingen die van plan zijn om een professionele bachelor waarin Frans centraal staat of een bachelor onderwijs met specificatie lager onderwijs te volgen beter presteren dan de andere leerlingen uit het tso en kso. Het omgekeerde geldt voor aso-leerlingen die deze keuze maken. Zij zijn minder sterk voor Frans dan de andere leerlingen uit het aso. Voor meer informatie over deze thematiek verwijzen we naar het onderzoek "stERK naar het werkveld" van School of Education waarbij de instroomcompetenties Frans van studenten opleiding bachelor lager onderwijs in kaart werden gebracht.

Uit het onderzoek blijkt dat aso-leerlingen uit multilaterale scholen beter presteren voor Frans luisteren. De oriënteringspraktijk van de scholen zou aan de basis van deze resultaten kunnen liggen. De hypothese is dan dat bij de oriëntering van leerlingen multilaterale scholen hun sterkere leerlingen in het aso houden maar de iets minder goede leerlingen sneller naar het tso doorverwijzen omdat ze toch in dezelfde school blijven. Aso-scholen verwijzen deze leerlingen mogelijk minder snel door omdat ze op die manier leerlingen verliezen. Op basis van bijkomende analyses blijkt echter dat we deze hypothese niet kunnen bevestigen.

Het onderzoek heeft aangetoond dat het talenbeleid in heel wat kso-scholen onvoldoende is uitgewerkt. Ondanks het feit dat we geen onmiddellijke samenhang vinden met de prestaties van de leerlingen, pleiten we voor een duidelijk talenbeleid in alle scholen.

Deze peiling toont aan dat er voor het kso en tso een samenhang is van het aantal lestijden met de prestaties. Daarnaast zien we dat de kansen om stevig aan spreken te werken voor bepaalde tso-groepen door de verschillen in aantal uren Frans, ondanks identieke eindtermen, gecompromitteerd worden. Tegelijk stellen we vast dat er in het aso meer aan spreken gewerkt wordt dan in het kso en tso, wat zichtbaar effect heeft. Hoe dan ook is zonneklaar dat er voor alle onderwijsniveaus duidelijk nood is aan gedegen spreekvaardigheidsonderwijs. Een degelijke didactiek en een kwaliteitsvolle en actuele nascholing zijn de basis voor goed vreemdetalenonderwijs.

6. Wat nu?

Naar aanleiding van deze peiling worden belangrijke vaststellingen gedaan voor het onderwijs in Vlaanderen. Die vaststellingen vragen om reflectie en actie vanuit de onderwijspraktijk en de onderwijsoverheid. De resultaten van de peiling geven stof tot nadenken voor al wie bij het onderwijs betrokken is: ontwerpers van leerplannen en leermiddelen, pedagogische begeleidingsdiensten, academici, CLB's, lerarenopleiders, nascholers, onderwijsinspecteurs, beleidsmedewerkers, sociale partners, belangengroepen, directies, leraren, ouders en leerlingen. Het onderzoek eindigt op die manier waar het interessant wordt. De peilingsresultaten vormen een goede aanzet voor een discussie over de onderwijskwaliteit en eventueel gewenste veranderingen.

Het onderwijsveld is nu zelf aan zet. Het is nodig om de peilingsresultaten naast andere onderzoeks- en evaluatieresultaten en naast de ervaringen uit de dagelijkse praktijk te leggen. Daarnaast moeten verklaringen gezocht worden voor de goede en de minder goede resultaten. Bovendien is het wenselijk dat alle onderwijspartners met elkaar in gesprek gaan en samen op zoek gaan naar hefboomen om de kwaliteit van het Vlaamse onderwijs te bestendigen of te verbeteren. Die hefboomen kunnen op diverse terreinen te vinden zijn: in de actualisering van eindtermen, in het ontwikkelen of aanpassen van leerplannen en leermiddelen, in de lerarenopleiding, de nascholing of begeleiding, in het schoolbeleid, in de ondersteuning van specifieke doelgroepen, ...

In het kwaliteitsdebat staan de volgende vragen centraal:

- » Wat leren we uit de peilingsresultaten?
- » Worden deze peilingsresultaten bevestigd door andere informatie?
- » Hoe kunnen we de peilingsresultaten verklaren?
- » Op welke vlakken zijn we goed bezig?
- » Hoe kunnen we dat zo houden?
- » Welke knelpunten zijn er?
- » Welke verbeteracties zijn er nodig?

De overheid zelf neemt begin 2014 alvast een aantal van deze vragen op in een werkseminarie met verschillende partners (pedagogische begeleiding, onderwijsinspectie, lerarenopleiding, vervolgonderwijs, ...)

SAMENSTELLING

Deze brochure werd samengesteld door het onderzoeksteam van het 'Steunpunt toetsontwikkeling en peilingen', in samenwerking met het team Curriculum van AKOV.

VERANTWOORDELIJK UITGEVER

Ann Verhaegen
Ministerie van Onderwijs en Vorming
Agentschap voor Kwaliteitszorg in Onderwijs en Vorming
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

VORMGEVING

Agentschap voor Kwaliteitszorg in Onderwijs en Vorming

DEPOTNUMMER

D/2013/3241/311

UITGAVE

2013

